

WATERTORENS.

Meer dan water.

De Watergroep
WATER. VANDAAG EN MORGEN.

WATERTORENS.
Meer dan water.

De Watergroep
WATER. VANDAAG EN MORGEN.

INHOUD

Voorwoord voorzitter De Watergroep	5
Voorwoord fotograaf & woordje uitleg bij het fotoproces	6
Inleiding	8
Eén toren, verschillende functies	10
Structuur van een watertoren	11
Opgeruimd staat netjes	12
Bakens in het landschap	12
Geschiedenis	13
Grote verscheidenheid	14
Verschillende types door de jaren heen	16
Hebben ze nog een toekomst?	18
West-Vlaanderen	20
Oost-Vlaanderen	36
Vlaams-Brabant	60
Limburg	88
Watertorens uit dienst	115
Index: volgens type	117
Index: alfabetisch	123
Literatuurlijst	129

VOORWOORD VOORZITTER DE WATERGROEP

Watertorens zijn een herkenningspunt in het landschap, en vaak veel meer dan dat ... Buurtbewoners voelen zich verbonden met 'hun' watertoren. Hoe specialer de vorm van de watertoren, hoe meer hij de nieuwsgierigheid opwekt en hoe meer affiniteit hij creëert. In Bierbeek maakt de watertoren in de vorm van een wereldbol zelfs deel uit van het gemeentelijke logo.

Watertorens spreken nog steeds tot de verbeelding.

Dat merken we bij De Watergroep als we tijdens open-deurdagen enkele van onze torens openstellen voor het grote publiek. Velen maken dan van deze unieke kans gebruik om even te komen kijken hoe zo'n toren er vanbinnen uitziet. Zelfs op sociale media woeden discussies over de vraag of een watertoren nu al dan niet helemaal vol water zit. Daarom bieden we u via dit boek graag ook een blik in onze watertorens.

We hebben bij De Watergroep **82 watertorens**, die ons helpen om het drinkwater 24 uur per dag, 7 dagen per week met voldoende druk tot bij onze klanten te krijgen. Deze watertorens zijn 'maar' het spreekwoordelijke **topje van de ijsberg**: De Watergroep heeft daarnaast 90 waterproductiecentra, meer dan 1.000 waterwinningsputten, 74 reservoirs, een 100-tal pompstations en een netwerk van meer dan 32.460 km leidingen. Deze infrastructuur vraagt heel wat investeringen, zowel wat de bouw en aanleg als het onderhoud betreft.

“De watertorens geven zowat de geschiedenis van De Watergroep weer: we hebben van 1913 tot nu vooral in landelijke gebieden de openbare watervoorziening uitgebouwd en zo een belangrijke bijdrage geleverd tot de volksgezondheid.”

Onze oudste watertoren – ‘Casino’ in Tongeren – dateert van 1903 en is dus zelfs ouder dan De Watergroep zelf. De recentste – in Meensel-Kiezegem – hebben we in 2010 in dienst genomen. Ons watertorenpatrimonium bestaat uit een mix van verschillende bouwstijlen en types, gaande van klein tot groot. Het zijn vaak architecturale pareltjes waar we best trots op mogen zijn. Des te meer aangezien het merendeel ervan door onze eigen architecten is ontworpen.

Het doet ons dan ook bijzonder veel genoegen dat we dankzij het project van Frank De Luyck dit mooie foto-boek konden samenstellen. Het biedt niet alleen een mooie tijdsopname, maar bundelt bovendien heel wat nuttige informatie en interessante weetjes.

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Herman Van Autgaerden
voorzitter raad van bestuur De Watergroep

VOORWOORD FOTOGRAAF

De fotoreeks van watertorens in dit boek is ontstaan door mijn studies Kunstfotografie aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Aalst. Ik maakte een reeks **gebaseerd op het werk van fotografen Bernd en Hilla Becher**. Dit Duitse echtpaar maakte een intrigerende reeks van industriële installaties, met identieke structuren, mijntorens, (staal)hoogovens, huisgevels, en ook watertorens. De gebouwen werden telkens gefotografeerd in hetzelfde licht (bewolkte hemel) en vanuit hetzelfde standpunt. Hun foto's werden gemaakt op zwart-wit-film met een grootformaatcamera, zodat er geen perspectiefvervalsing voorkomt.

Watertorens hebben me altijd aangesproken. Daarom besloot ik er mijn eindwerk van te maken. Eenzelfde reeks van watertorens met een grootformaatcamera op kleurenfilm. En dat bij het **zachte licht van een zonsopkomst of -ondergang**.

Via De Watergroep kreeg ik een adressenlijst van al hun watertorens, verspreid over Vlaanderen. **Bij weer en wind kon u me gedurende twee jaar bij de ene of andere watertoren vinden**. Het project heeft me veel

fotografieplezier gegeven, hoewel het niet altijd over een leien dakje liep: vriestemperaturen bij zonsopgang tot -15 graden Celsius, geblokkeerde standpunten (geparkeerde wagens, hekkens ...), kwade honden, stieren of paarden, bezorgde burens of auto's die vol in de rem gingen voor mijn camera in de veronderstelling dat ik een snelheidscontrole aan het uitvoeren was.

“Bij gesprekken met omwonenden viel het mij op hoezeer mensen gehecht zijn aan ‘hun’ watertoren, en hoe sterk zo’n toren deel uitmaakt van de dorps- of stadssfeer.”

Ik hoop dat u evenveel plezier beleeft aan het bekijken van de foto's van deze unieke, kenmerkende structuren in ons landschap als ik had aan het fotograferen ervan.

Mijn dank gaat uit naar De Watergroep voor hun medewerking. Zonder hen was dit project nooit tot stand kunnen komen.

Frank De Luyck
fotograaf

Woordje uitleg bij het fotoprocés

Fotograaf Frank De Luyck gebruikte voor het maken van de fotoreportage een **4x5 inch field camera**. Alle foto's werden gemaakt op **grootformaat diapositieven** (100 x 125 mm). Identiek aan de traditionele dia's, maar dan groter.

Een **fotoscanner** digitaliseert én vergroot de dia's. Zo'n scanner zet het beeld op het diapositief om in een zeer gedetailleerd digitaal beeld. Daarna gebeuren nog een paar minimale aanpassingen met het illustratieprogramma Photoshop: verwijderen van stofjes (zwarte vlekjes op de scan) en bijstellen van contrast en kleur waar nodig. Het voordeel van werken met grootformaat dia's? **Waarheidsgetrouwe kleuren en details, en een erg hoge resolutie**. Aangezien er naast de digitale bestanden ook analoge beelden bestaan, is archivering op lange termijn verzekerd.

Frank De Luyck gebruikte een 4x5 inch field camera, een toestel met grote diapositieven, waardoor de kwaliteit van de foto uitstekend blijft.

INLEIDING

De Watergroep is het **grootste integrale waterbedrijf** in Vlaanderen. 1.470 medewerkers zijn dagelijks in de weer om via een netwerk van 32.460 kilometer leidingen water te leveren aan 175 gemeenten gespreid over West- en Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Limburg. Zo bedienen we ruim 3 miljoen huishoudelijke klanten en honderden bedrijven.

De Watergroep levert water, van bron tot kraan. Tussen de bron en de kraan bevinden zich onder andere onze watertorens. Watertorens spreken tot de verbeelding. Ze zijn het symbool van een indrukwekkend netwerk van ondergrondse leidingen. Voor onze drinkwaterklanten vormen deze torens de enige zichtbare schakels in de drinkwatervoorziening. De Watergroep heeft verspreid over haar verzorgingsgebied **82 watertorens** in gebruik.

Iedereen weet in zijn buurt wel een watertoren staan. Maar waar dienen deze grote constructies precies voor? En hebben ze nog nut?

Kaart met alle actieve watertorens binnen het verzorgingsgebied van De Watergroep

Legende

- verzorgingsgebied De Watergroep
- behoort niet tot verzorgingsgebied De Watergroep - hier zijn andere waterbedrijven actief
- actieve watertorens

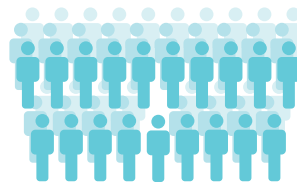
1.470
MEDEWERKERS

32.460
KILOMETER LEIDINGEN

175
GEMEENTEN

+3.000.000
KLANTEN

82
WATERTORENS

Eén toren, verschillende functies

RESERVOIR OP POTEN

In de eerste plaats zijn watertorens drinkwaterreservoirs. Het reservoir bovenaan de toren dient als **opslagplaats** voor kraantjeswater en is rechtstreeks aangesloten op het waterleidingnet. Bij een onverwachte storing van de wateraanvoer naar de toren zorgt de waterreserve in de watertoren nog enkele uren voor de drinkwatervoorziening.

BUFFER

Watertorens treden op als buffer. Het drinkwaterverbruik ligt niet altijd even hoog. Wanneer er **piekverbruiken** zijn, bijvoorbeeld in de zomer, kan een watertoren dat perfect opvangen.

DRUK

Watertorens zorgen voor voldoende en constante druk op het water. Vooral in een zone met reliëf speelt de watertoren deze rol. Dit is mogelijk omdat een watertoren werkt volgens de wet van de **communicerende vaten**: water dat vanuit de watertoren vertrekt, wil even hoog komen als in de toren. Het water wordt opwaarts gestuwd, waardoor er water uit de kraan komt, ook op de bovenverdieping van je woning.

ZENDMAST

Naast de drie functies hierboven, gebruiken **telecomoperatoren** onze torens vaak als gsm-mast.

Structuur van een watertoren

Een watertoren bestaat uit twee delen:

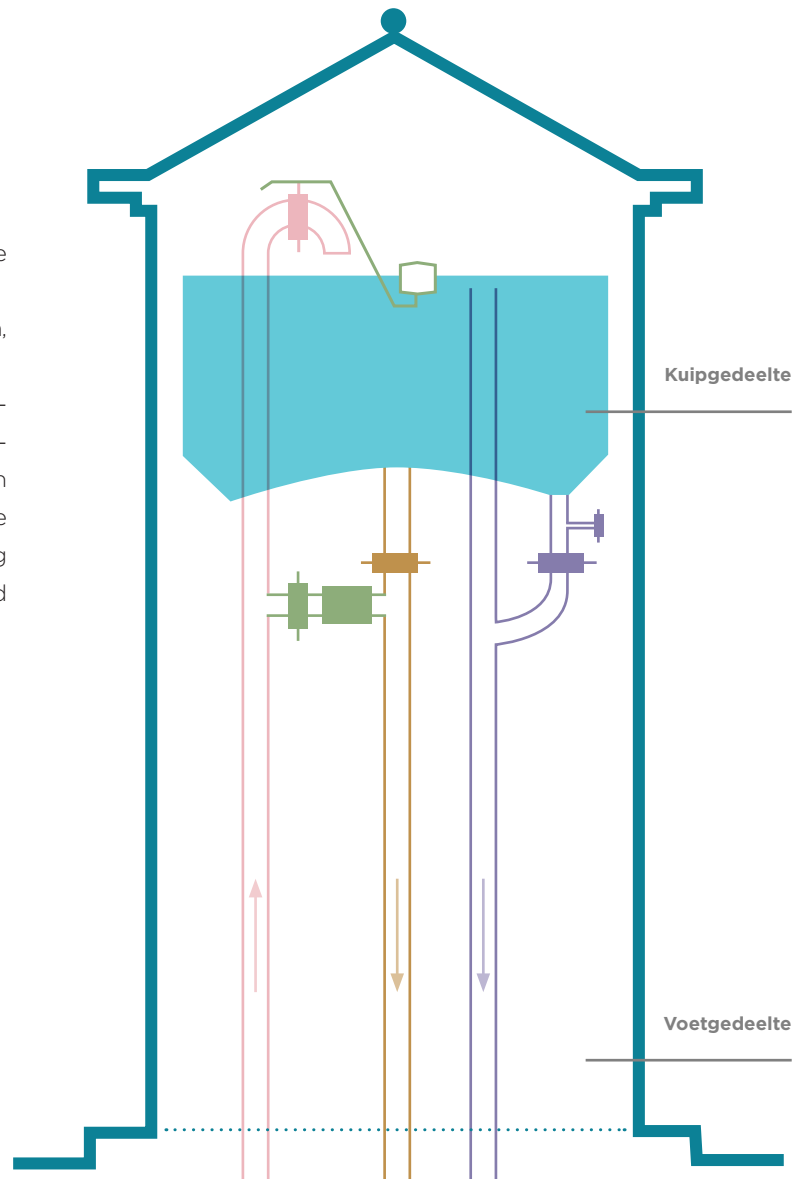
- een **kuipgedeelte** met reservoir,
- een **voetgedeelte** dat de kuip draagt.

Daarnaast bevat elke watertoren in principe drie leidingen:

- een **aanvoerleiding** uit het waterproductiecentrum,
- een **distributieleiding** naar de klanten,
- een **leegloopleiding**. Er is een overstortbeveiliging die ervoor zorgt dat de kuip niet overloopt. Het water dat bij slecht functioneren van de overstortbeveiliging wegloopt, gaat door de leegloopleiding. Daarnaast wordt deze leiding gebruikt om de toren leeg te laten, bijvoorbeeld wanneer de kuip gereinigd wordt.

Legende

- aanvoer
- distributie
- leegloop

Opgeruimd staat netjes

Om de kwaliteit van het water te garanderen, hanteert De Watergroep verschillende procedures voor het onderhouden van de watertoren en het proper houden van het water dat zich in de kuip bevindt.

Jaarlijks wordt de watertoren volledig leeggelaten. Dan wordt de binnenkant van de kuip grondig gereinigd. Om de kwaliteit van het water te controleren, nemen we regelmatig **waterstalen**.

1x/JAAR
REINIGING

REGELMATIG
WATERSTALEN

Bakens in het landschap

Watertorens hebben een **industrieel-archeologische waarde**. Het zijn kinderen van hun tijd en ze zijn daarom bouwkundig belangrijk. Daarnaast hebben ze een **sociaal-culturele waarde**, het zijn namelijk bakens in het landschap. Watertorens worden **vaak beschermd** als monument of cultureel erfgoed. Veel gemeenten beschouwen de watertoren als 'hun' toren. Denk maar aan de watertorens van Bredene of Bierbeek. Voor beide gemeenten is 'hun' watertoren een belangrijk monument en ankerpunt. Bij Bierbeek staat de watertoren zelfs in het logo van de gemeente. De watertoren is vanuit alle omliggende dorpen van Bierbeek zichtbaar.

De oudste watertoren van De Watergroep dateert uit 1903 en is de watertoren Tongeren 'Casino'. Het is meteen ook een van de oudste nog bestaande watertorens in Vlaanderen en uniek in zijn soort (pagina 112).

Geschiedenis

De watertorens zoals we ze vandaag kennen, kwamen op **in de tweede helft van de 19de eeuw**. In het begin waren dit primitieve watertorens, met een klein volume aan water. Vele van de eerste watertorens vonden we **naast spoorlijnen** om de stoomlocomotieven van water te voorzien, zoals de watertoren van Landen. Ook op **industriële sites** doken watertorens op. Pas later werd de watertoren een element in onze drinkwatervoorziening.

Landen

Grote verscheidenheid

Watertorens maken deel uit van het straatbeeld. Dat maakt ze uniek. Stuk voor stuk zien ze er ook anders uit. Die grote **verscheidenheid** is ontstaan uit een wisselwerking tussen twee aspecten. Enerzijds is er het **functionele ontwerp**. Betere en modernere bouwtechnieken beïnvloedden het uitzicht van de torens. Anderzijds speelde de **uiterlijke vormgeving** een rol. Architecten zagen een watertoren als een **kunstwerk**, waarbij de vormgeving vaak werd beïnvloed door de populaire kunstrichtingen in die tijd. In België vind je bijvoorbeeld watertorens in art deco-stijl.

Bij het ontwerpen van een watertoren wordt rekening gehouden met twee parameters: **inhoud van het reservoir** en **hoogte**.

- Het nodige volume wordt berekend op basis van het aantal klanten dat water moet krijgen uit die toren.
- De hoogte van de watertoren is afhankelijk van het waterniveau om voldoende waterdruk te verzekeren.

**bouw watertoren Sint-Niklaas
(archief Sint-Niklaas foto 7-08-1987)**

bouw watertoren Poperinge
(Het Wekelijks Nieuws,
2-02-1973, p.7)

bouw watertoren Bierbeek (1967, archief De Watergroep)

Verschillende types door de jaren heen

SKELETBOUW: 1920-1940

De oudere watertorens, uit de periode van de **skeletbouw** (1920-1940), zijn vaak watertorens met een breed uitwaaierende kuip en accentuering van de balkenstructuur aan de voet.

ZUILTYPE: 1950-1960

In de jaren 50 en 60 werden vooral torens van het **zuiltype** gebouwd. Deze vorm kwam voor van 1940 tot 1970 en kende een bloeiperiode in de jaren 50 en 60. Bij watertorens van dit type hebben de kuip en de voet dezelfde diameter, waardoor de kuip minder in het oog springt. Kenmerkend gebruikte men baksteen als bouw materiaal om in te gaan tegen het gebruik van naakt beton. Veel watertorens van De Watergroep behoren tot dat type.

PADDENSTOELTYPE: VANAF JAREN 60

Vanaf de jaren 60 komt naast het zuilvormige type ook het nieuwe **paddenstoeltype** voor, waarbij de kuip opnieuw alle aandacht krijgt. Het zuiltype in baksteen werd toen esthetisch niet meer geapprecieerd en het naakte beton werd opnieuw gebruikt als constructiemateriaal, ook omdat dit makkelijker was bij de bouw van grotere watertorens.

JAREN 20-40

Watertorens met een breed uitwaaierende kuip, vaak met accentuering van de balkenstructuur aan de voet (skeletbouw met naakt beton).

1920

JAREN 50-60

Zuiltype. De kuip en de voet van de watertoren hebben dezelfde doorsnede (bakstenen).

1950

JAREN 60

Paddenstoeltype. Er is een sterke uitkraging van de kuip. De kuip is met andere woorden breder dan de voet (naakt beton).

1960

BOLVORMIGE KUIP: JAREN 70

In de jaren 70 werd nog een ander type kort populair: watertorens in staal met een **bolvormige kuip**, zoals de watertorens in Bierbeek (pagina 64) en Meeuwen (pagina 108).

RANKE TORENS: JAREN 80

In de jaren 80 werd een vijftiental watertorens volgens hetzelfde concept gebouwd: **rank en in wit beton**, zoals de watertorens in Zutendaal (pagina 114) of Sint-Lievens-Esse (pagina 46). Deze zijn kenmerkend voor huisarchitect V. Piwowarczyk.

MODERNE ARCHITECTURALE PARELS: VANAF JAREN 90

Vanaf de jaren 90 duiken enkele **moderne architecturale parels** op die fel afwijken van alle bestaande torens, denk maar aan Meensel-Kiezegem (pagina 82) en Koolskamp (pagina 22). Deze torens van de hand van huisarchitecten Francis Lambert en Ortwin Deroo spelen hun rol als profane kerktorens.

JAREN 70
Paddenstoeltype met
bolvormige kuip (staal).

1970

JAREN 80
Ranke watertorens
met wit beton.

1980

VANAF JAREN 90
Watertoren als
modern architecturaal
kunstwerk.

1990

Hebben ze nog een toekomst?

De laatste jaren raakten bepaalde watertorens buiten gebruik en kwamen reservoirs in de plaats. Hoe komt dit? Vroeger werd water in waterbehandelingsstations tot drinkwater gezuiverd en van daaruit met pompen via het leidingnet verspreid. Deze pompen hadden enkel een aan/uit-regeling en konden zo de schommelingen in het verbruik niet volgen. Hier kwam de watertoren tussen, letterlijk als een soort tussenoplossing. Vandaag zijn de pompen vervangen door frequentiegestuurde toestellen, die wel kunnen inspelen op het wisselende verbruik. Zo wordt er geproduceerd én geleverd wat de klanten vragen. Hierdoor verliezen watertorens op sommige plaatsen hun nut. Uiteraard blijven ze hun rol als reservoir wel spelen.

In een heuvelachtig landschap, zoals Vlaanderen, geeft de watertoren een meer stabiele waterdruk voor de klanten. In Nederland bijvoorbeeld is het landschap heel vlak, en worden de watertorens uitgeschakeld en vervangen door pompen.

In **ontwikkelingslanden** vormen watertorens tot op vandaag de beste oplossing om leveringszekerheid te bieden. Zo bouwde De Watergroep in 2015 een kleine watertoren van 50 m³ in de **Surinaamse kustgemeente Galibi**.

In Vlaanderen ligt de toekomst van de watertoren op lange termijn deels in de **herbestemming** ervan. De watertoren in Heukelom uit 1930 bijvoorbeeld werd in 2015 verkocht en krijgt een tweede leven als meditatiecentrum. Uiteraard zullen niet alle watertorens verdwijnen. Ze blijven een belangrijk onderdeel van onze drinkwatervoorziening in Vlaanderen.

Op de volgende pagina's kan je per provincie genieten van de foto's van alle watertorens binnen het verzorgingsgebied van De Watergroep.

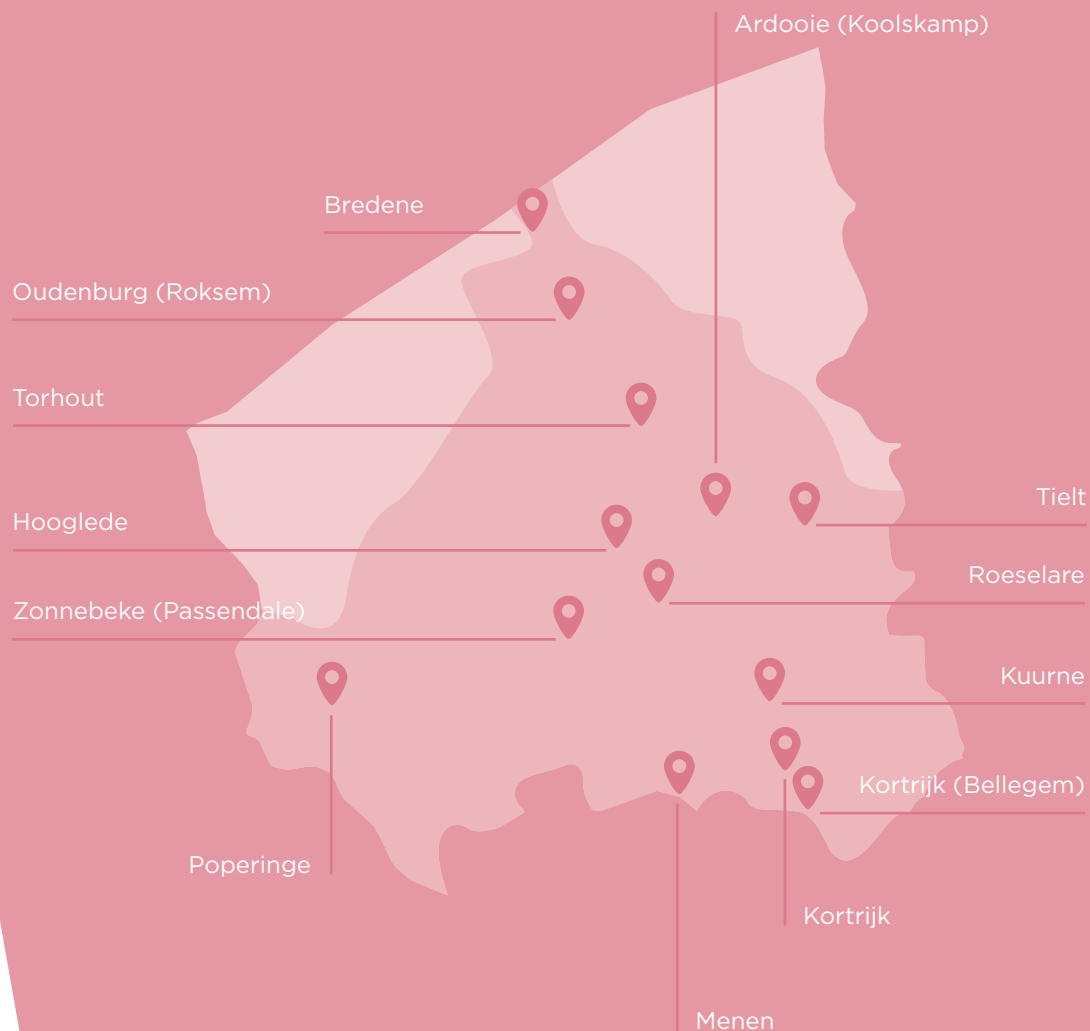
Watertoren Suriname (De Watergroep)

Heukelom
(uit dienst)

West-Vlaanderen

Gemeente Ardoonie

9 ARDOONIE (KOOLSKAMP)

Bouwjaar	2002
Inhoud	2.300 m ³
Hoogte	36 m

WIST JE DAT?

De kleuren van deze toren zijn afgestemd op de kleuren van de gemeente Ardoonie, namelijk rood en blauw. Deze komen voor op het wapenschild van Ardoonie.

Watertoren na de renovatie - De Watergroep

📍 BREDENE

Bouwjaar	1957
Inhoud	800 m ³
Hoogte	45 m

Twintig jaar na de bouw werd de toren voor het eerst grondig hersteld met nieuw metselwerk. In 1994 volgde een nieuwe renovatie waarbij grote aluminium platen van 1 op 2 meter de mantel zijn nieuwe uitzicht gaven met witte en blauwe banden (zie pagina 20). Sindsdien is de watertoren in zijn huidige vorm een **herkenningsbaken aan onze kust**. De watertoren van Bredene werd in de periode van 2014-2015 grondig gerenoveerd met een nieuwe gevelbekleding en verlichting. De witte en blauwe banden werden vervangen door klassiek metselwerk in zwart en zilvergrijs. Het karakteristieke uitzicht met horizontale banden bleef uiteraard behouden.

De watertoren van Bredene herbergt een permanente **watertentoonstelling** over de Bredense waterwinning en de rol van water in ons dagelijks leven. De toren staat tijdens het toeristische seizoen regelmatig open voor bezoekers. Groepen kunnen het hele jaar door een bezoek aanvragen.

📍 HOOGLEDE

Bouwjaar	1992
Inhoud	2.000 m ³
Hoogte	27 m

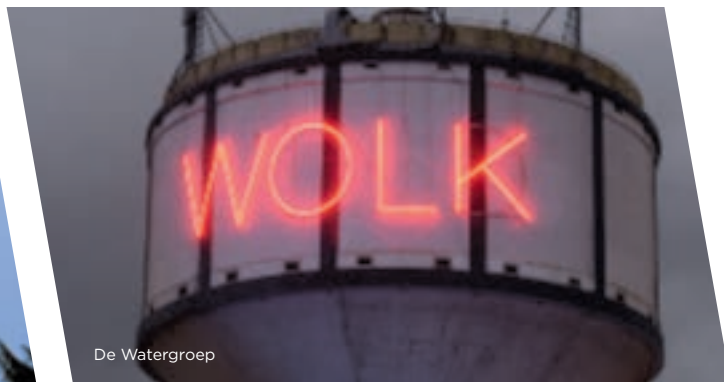
Deze watertoren bestaat uit een **conische** zuil: een zuil die toeneemt in diameter. Onderaan heeft deze toren een toelopende vorm, bovenaan is de watertoren heel breed. Zo is de inhoud van de watertoren groot genoeg om te voldoen aan de vraag naar water in Hooglede.

📍 KORTRIJK

Bouwjaar 1935
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 25 m

Binnen De Watergroep worden watertorens vaak bestempeld als **kunstwerken**, maar sommige torens zijn dat ook letterlijk. Deze watertoren valt op door de verlichte woorden op de kuip. 's Avonds kan je de woorden 'wind' en 'wolk' afwisselend in rood en blauw zien verschijnen via 3.000 led-lampen. Dit kunstwerk werd in 2002 op vraag van De Watergroep ontworpen door kunstenaar Henk Delabie, in samenwerking met de stad Kortrijk.

De Watergroep

De Watergroep

📍 KORTRIJK (BELLEGEM)

Bouwjaar 1979
Inhoud 1.200 m³
Hoogte 25 m

WIST JE DAT?

Deze typische vorm van smalle sokkel met brede kuip wordt vaak getypeerd als “waterhoofd”.

📍 KUURNE

Bouwjaar	1954
Inhoud	850 m ³
Hoogte	47 m

📍 MENEN

Bouwjaar 1949

Inhoud 1.200 m³

Hoogte 47 m

📍 OUDENBURG (ROKSEM)

Bouwjaar 1973
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 52 m

📍 POPERINGE

Bouwjaar 1974
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 36 m

Bouw in 1973. "Dat het een reuzewatertoren wordt, dat kan men nu reeds zien. Naast de nog steeds niet bewoonde woningen van de wijk "De Lijster" schiet zijn onderstam reeds flink wat de hoogte in. En dan moet de kuip er nog op." (Het Wekelijks Nieuws, 02-02-1973, p. 7)

Het Wekelijks Nieuws,
15-10-1971, p. 4

📍 ROESELARE

Bouwjaar 1949
Inhoud 850 m³
Hoogte 37 m

📍 TIELT

Bouwjaar 1956
Inhoud 600 m³
Hoogte 36 m

Deze toren kreeg in 1998 een totale make-over. De toren werd ingepakt in een glazen omhulsel, waaronder de originele toren nog steeds zichtbaar is. Door het semitransparante karakter blijft de herinnering aan vroeger levendig.

De watertoren voor de renovatie, ongedateerd.

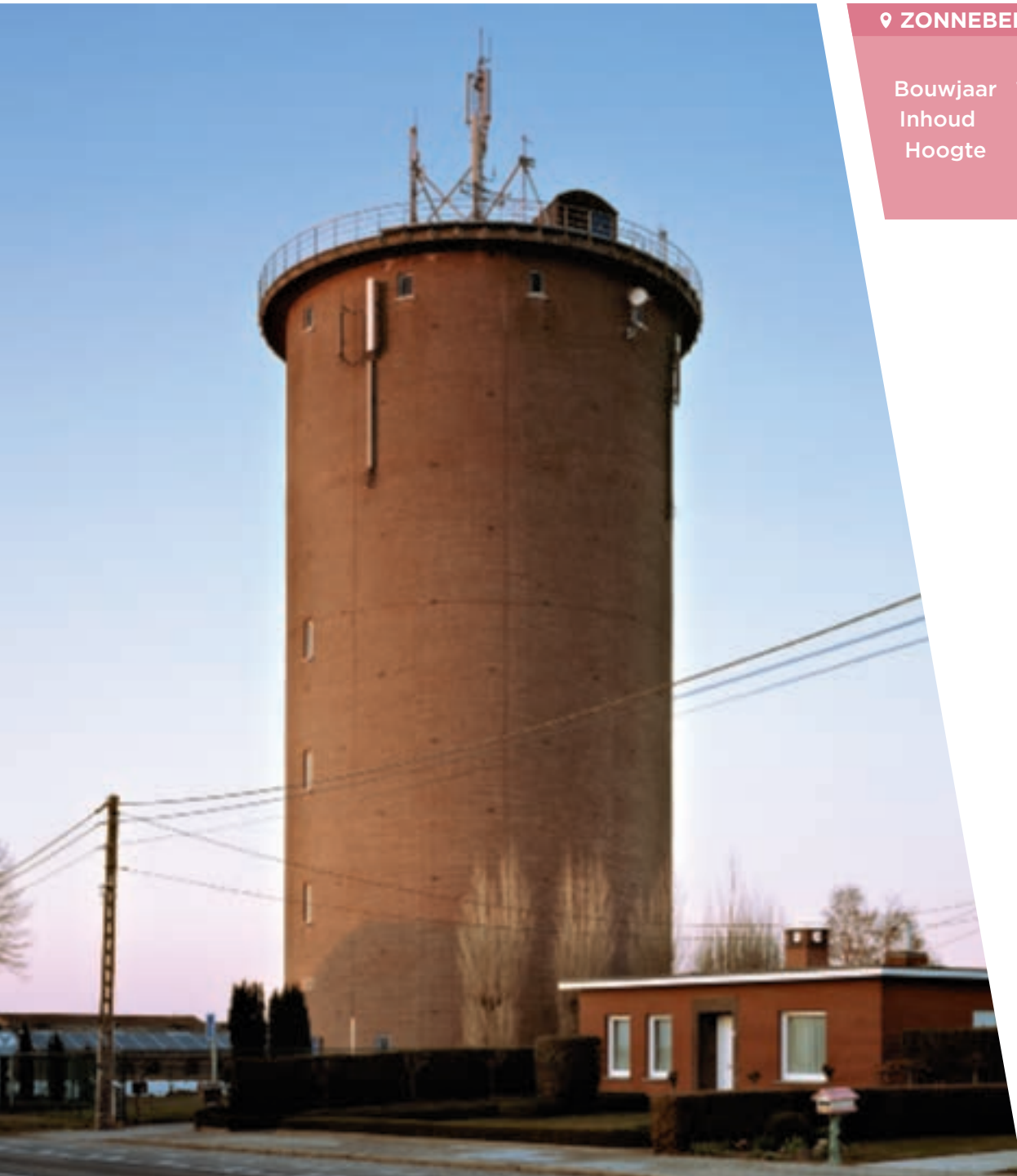
Stadsarchief Tiel,
fotovergroting nr. 2327

9 TORHOUT

Bouwjaar 1970
Inhoud 1.200 m³
Hoogte 42 m

📍 ZONNEBEKE (PASSENDALE)

Bouwjaar	1968
Inhoud	1.000 m ³
Hoogte	32 m

Oost-Vlaanderen

◀ De watertoren in Eeklo wordt vaak opengesteld. Op het dak kan je genieten van een prachtig uitzicht.
Vlaanderen vanuit de Lucht

📍 ASSENEDE

Bouwjaar 1965
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 49 m

📍 BEVEREN (BEVEREN-WAAS)

Bouwjaar 1960
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 41 m

In augustus 1959 werd de bouw van de watertoren gevierd met een stoet.
Beverse Klok, 21 augustus 2009, p. 2

📍 DENDERLEEUV

Bouwjaar 1969
Inhoud 700 m³
Hoogte 24 m

📍 EEKLO I

Bouwjaar 1938
Inhoud 600 m³
Hoogte 37 m

Vlaanderen vanuit de Lucht

Binnenin de kuip
De Watergroep

Deze watertoren wordt vaak opengesteld. Op het dak kan je genieten van een prachtig uitzicht.
De Watergroep

📍 EEKLO II

Bouwjaar 1993
Inhoud 1.500 m³
Hoogte 39 m

Door de naar boven toe uitlopende vorm wordt de watertoren vaak vergeleken met een **biërglas**. Het ontwerp haalde zelfs de eindselectie van de 4de architectuurprijs 'Charles Wilford' in 1993. Vlak naast deze watertoren ligt het sectoraal dienstencentrum Meetjesland van De Watergroep.

Sectoraal dienstencentrum Meetjesland
De Watergroep

📍 EVERGEM (SLEIDINGE)

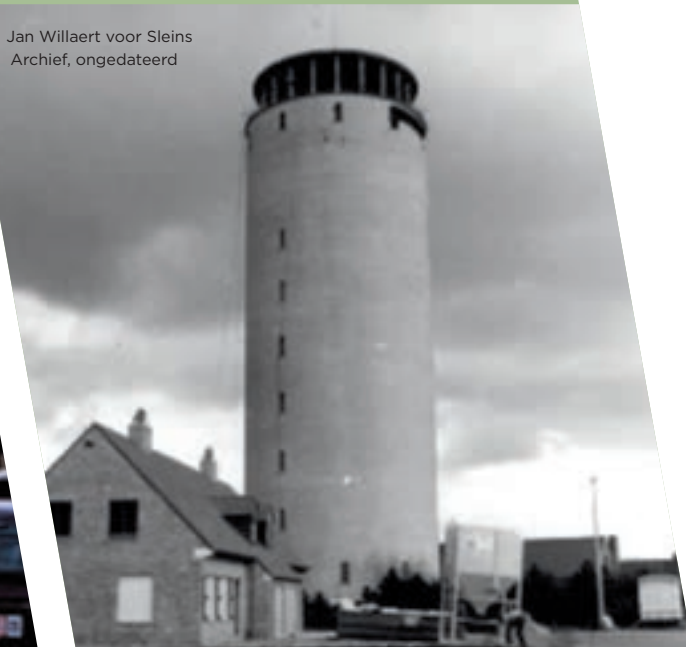
Bouwjaar	1965
Inhoud	1.000 m ³
Hoogte	48 m

Postkaart van de watertoren.

Postkaartenverzameling Sleinse FilmKlub voor Sleins Archief

Jan Willaert voor Sleins
Archief, ongedateerd

📍 HAALERT (HELDERGEM)

Bouwjaar	1973
Inhoud	700 m ³
Hoogte	27 m

WIST JE DAT?

De geschiedenis van de Vlaamse watervoorziening gaat terug naar de 17de en 18de eeuw, toen tyfus en cholera in onze streken duizenden doden eisten. De toenemende industrialisering en de daarmee gepaard gaande vervuiling van put- en rivierwater werkten dit in de hand, samen met een gebrekkige hygiëne. De toenmalige Franse overheid, die op het einde van de 18de eeuw België had veroverd, besloot dan ook in te grijpen. Het decreet van 14 december 1789 en de wetten van 16 en 24 augustus 1790 verplichtten de gemeenten om maatregelen te nemen om epidemieën en veeziekten te voorkomen. Daardoor legde de overheid meteen ook de verantwoordelijkheid voor de openbare drinkwatervoorziening bij de gemeenten. De Belgische regering nam in 1836 deze verantwoordelijkheid op in de gemeentewet.

📍 HERZELE (SINT-LIEVENS-ESSE)

Bouwjaar 1982
Inhoud 800 m³
Hoogte 42 m

Met de wenteltrap klim je tot helemaal bovenaan de watertoren. Links en rechts op de foto zie je ook de toevoer- en afvoerleidingen die tot in de kuip gaan.

De Watergroep

De toevoer- en afvoerleidingen in de kelder van de watertoren.
De Watergroep

Via dit apparaat staat de watertoren in verbinding met de dispatching. Zo kan De Watergroep de watertoren vanop afstand bedienen.
De Watergroep

📍 LAARNE

Bouwjaar	1973
Inhoud	800 m ³
Hoogte	35 m

📍 LOKEREN I

Bouwjaar 1951
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 41 m

📍 LOKEREN II

Bouwjaar 1986
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 35 m

📍 MALDEGEM

Bouwjaar 1955
Inhoud 800 m³
Hoogte 22 m

📍 SINT-GILLIS-WAAS (MEERDONK)

Bouwjaar 1954
Inhoud 500 m³
Hoogte 28 m

📍 SINT-NIKLAAS (NIEUWKERKEN-WAAS)

Bouwjaar 1989

Inhoud 1.000 m³ (onderste kuip) +
2.000 m³ (bovenste kuip)

Hoogte 57 m

De watertoren in Nieuwkerken-Waas is de **hoogste watertoren van De Watergroep**. Met z'n twee kuipen net boven elkaar vormt deze toren een unicum binnen het verzorgingsgebied van De Watergroep.

Waarom twee kuipen? De watertoren omvat **twee drukzones**.

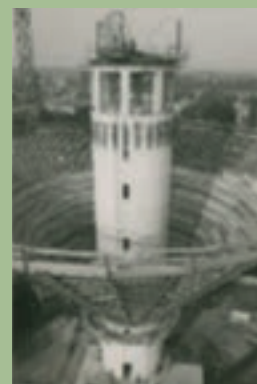
- De **onderste kuip** stuurt haar water naar het noorden: een gedeelte van Nieuwkerken-Waas, Kieldrecht, Verrebroek, Vrasene, Meerdonk, Sint-Gillis-Waas en Sint-Niklaas. Ze voedt ook de watertoren van Meerbeek en is verbonden met de distributieleiding van de watertoren van Stekene.
- De **bovenste kuip** dient voor de voeding van het zuiden: Nieuwkerken-Waas, 'De Ster' in Sint-Niklaas, Temse 'Velle', het westelijke gedeelte van Beveren, Tielrode en Elversele. Van hieruit worden ook de watertorens van Temse bevoorrad. 's Nachts bevoorradt de bovenste kuip ook Belsele.

📍 SINT-NIKLAAS

Bouwjaar 1988
Inhoud 2.500 m³
Hoogte 43 m

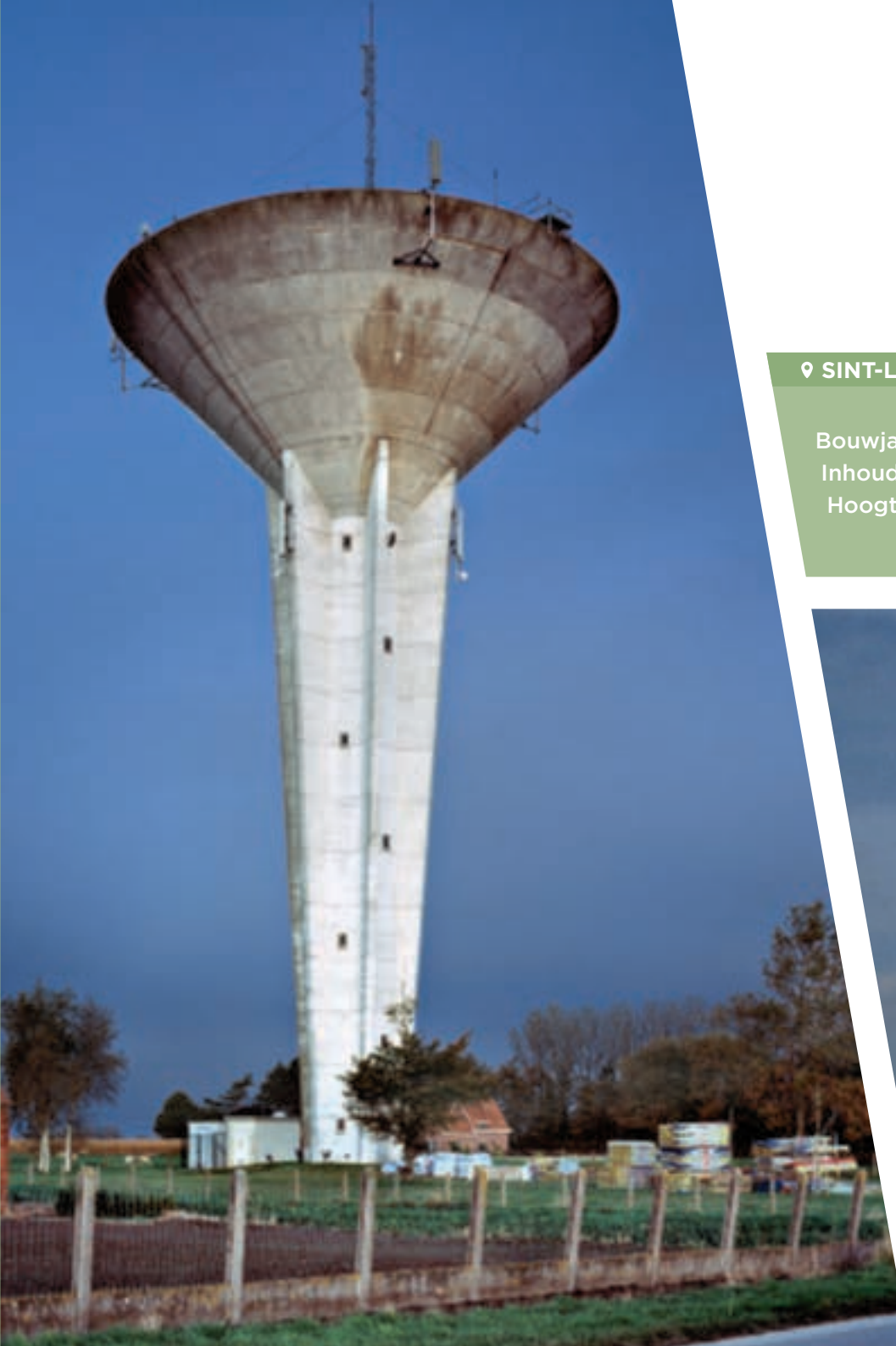
De oude watertoren uit 1924 (rechts) en de nieuwe watertoren uit 1988 (links) naast elkaar. De oudste watertoren is intussen afgebroken.
Archief Sint-Niklaas, foto 8-04-1988

Werken aan en in de kuip in 1987.
Archief Sint-Niklaas foto 7-08-1987 +
foto 8-04-1987

Aanbesteding eerste watertoren Sint-Niklaas, 1924
Archief Sint-Niklaas, MA4657 affiche

📍 SINT-LAUREINS (SINT-JAN-IN-EREMO)

Bouwjaar 1985
Inhoud 800 m³
Hoogte 46 m

📍 STEKENE

Bouwjaar	1969
Inhoud	1.500 m ³
Hoogte	49 m

📍 TEMSE I

Bouwjaar 1949
Inhoud 500 m³
Hoogte 36 m

📍 TEMSE II

Bouwjaar	1980
Inhoud	1.800 m ³
Hoogte	38 m

📍 WACHTEBEKE

Bouwjaar 1969
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 49 m

Vlaams-Brabant

MOOOX, Memento Photoprojex

📍 BEKKEVOORT

Bouwjaar 1982

Inhoud 1.100 m³

Hoogte 41 m

Watertoren Bekkevoort

*Elke toren heeft zijn verhaal
om in te wonen,
te klimmen
tot het hoogste verdiep
om er sprookjes te verzinnen.*

*In de wolken boven de wereld
ziet men de mensen
als lucifers
wiens vuur brandt
van het grote verlangen.*

*In een toren is men weer een kind
dat vlas spint tot een touw
om een vriendje naar boven te hijsen
en samen in de wolken te verdwalen.*

*In elke toren groeit een verhaal
van helder water.*

Ina Stabergh, 2014

Ina Stabergh is auteur van diverse literaire werken. Ze is afkomstig uit Tielt-Winge en werd in 2006 aangesteld als stadsdichter van Diest. Ze was daarmee de eerste vrouwelijke stadsdichter in Vlaanderen.

📍 BERTEM (BERTEM-BOS)

Bouwjaar 1968

Inhoud 700 m³

Hoogte 31 m

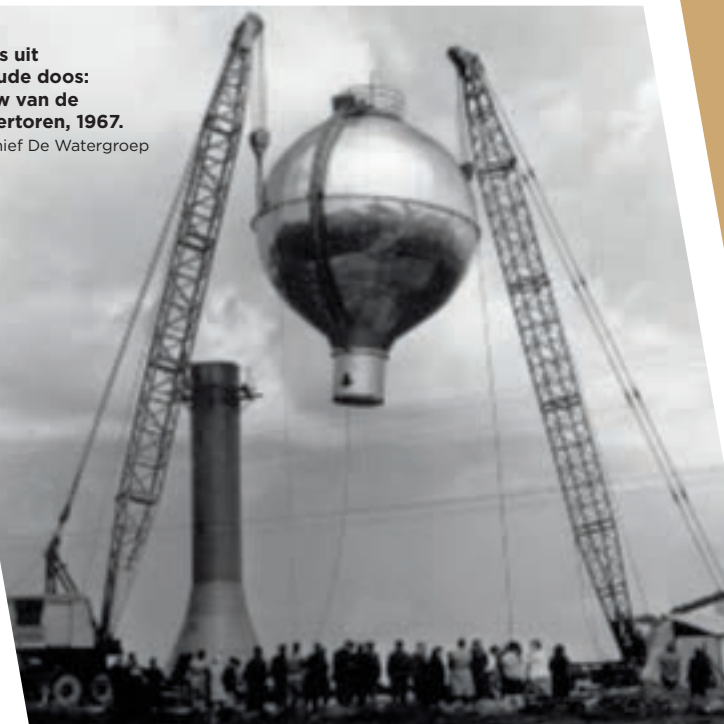
📍 BIERBEEK

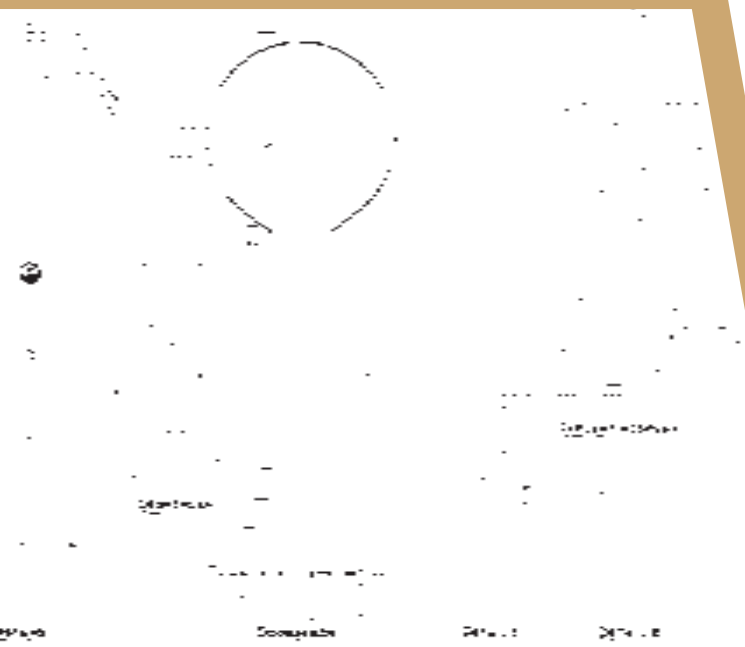
Bouwjaar 1969
Inhoud 500 m³
Hoogte 28 m

De watertoren van Bierbeek is, door zijn uitzicht als een **wereldbol**, een van de opvallendste watertorens in Vlaanderen. De bol werd beschilderd in de zomer van 1992, en de schilderwerken krijgen in 2016 een opfrisbeurt. De bol heeft een doorsnede van 10,6 meter. Hoe kwam de beschildering tot stand? Eerst maakte men een driedimensionale presentatie op de computer. Daarna vormde men een rasterwerk van de continenten, en op basis van dit rasterwerk maakte men **648 zelfklevende segmenten** waarmee de bol bekleed werd.

Foto's uit
de oude doos:
bouw van de
watertoren, 1967.

Archief De Watergroep

Plan dat gebruikt werd om de watertoren te beschilderen in 1992.

Archief De Watergroep

Stelling rond de watertoren tijdens de beschildering, 1992.

Archief De Watergroep

Bierbeek

*Zoals een boom, een birre of bron
zo wijst de watertoren de weg naar het dorp
de kern waar een eeuwigheid geleden
het diepe borrelen ontsprong.*

*Een zomerlang aan de hand van bewoners,
nu en vroegere tijden, dwalen door holle en
binnenwegen, luisteren naar verhalen over
wijn en bier en het lege glas van Keizer Karel.*

*Hoe Mathildes voorouders hier hun eerste
stappen hadden gezet. Vele stedelingen
naar de gordel tussen werkplaats en dorp
gingen om er te wonen en genieten
van ruimte en rust.*

*Van verhaal tot verhaal in mensen,
gebouwen en bomen sporen trekken.
Horen dat Kamillus, Zalige Walter,
Hilarius en Ermelindes weer leven
in de namen van erfgoed en borelingen.*

*Van Noord naar Zuid, kleine hand in grote hand,
wandeland langs beken en rivieren door het boek
van landschappen, zien hoe de kleuren van
de regenboog in bloemen, vogels en vlinders
zich spiegelen in kinderoogen.*

*Hoe in dit Darwinjaar, vanuit de eerste kiemen
in moeras en rivier miljoenenjaren oude
schelpen, vissen en kikkers, dichterbij
dan de Galapagos, ook het Hageland
licht werpt voor wie wil zien.*

*In gedachten grenzen verleggen, verder reizen
dan de wereldbol op de watertoren en telkens
terugkeren naar Bierbeek en de borre,
bron van rust, levenslange verwondering
en gorgelend verlangen.*

Ina Stabergh, 2009

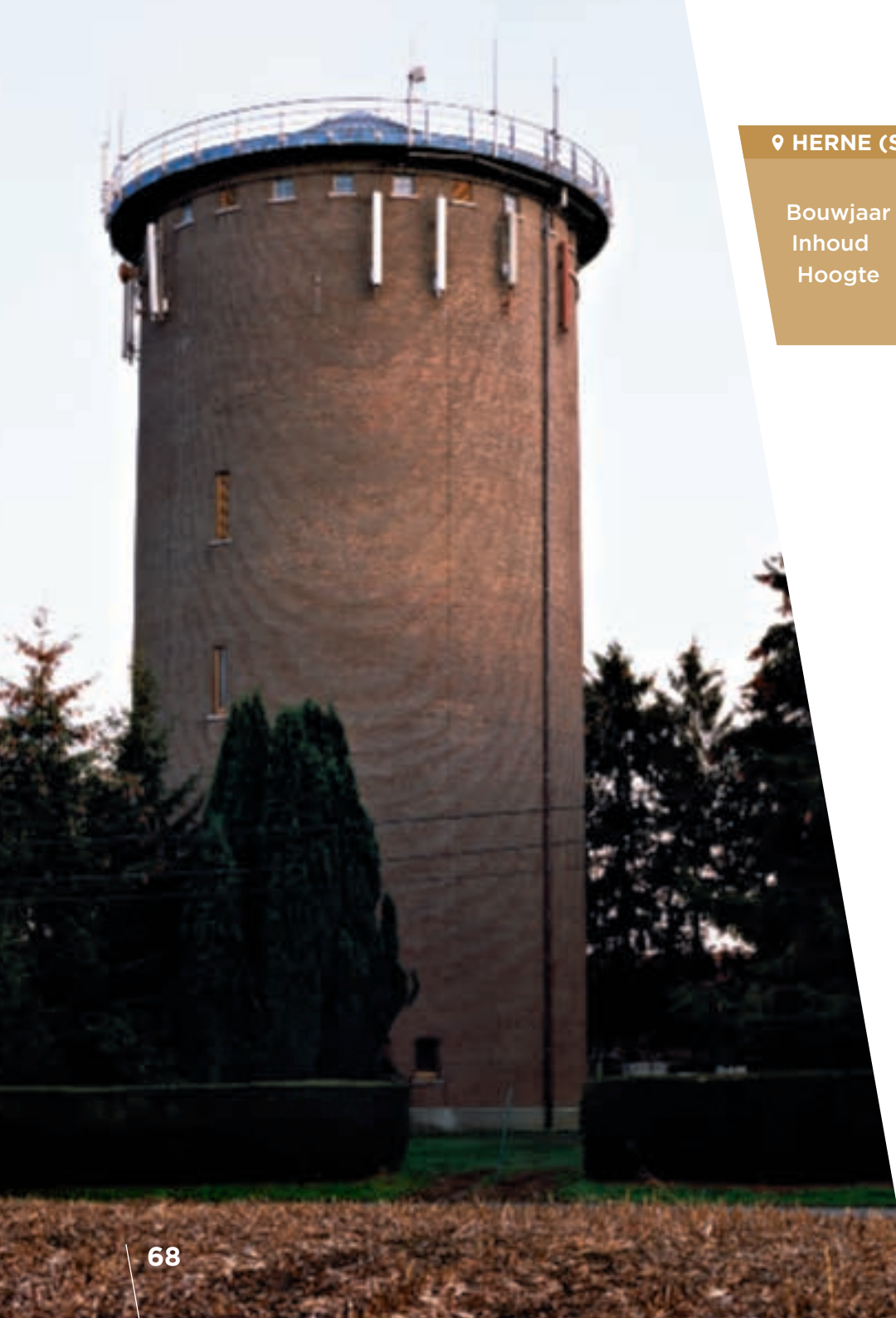
📍 GOOIK (OETINGEN)

Bouwjaar 1970
Inhoud 150 m³
Hoogte 32 m

♀ HALLE (HONDZOCHT)

Bouwjaar	1984
Inhoud	1.200 m ³
Hoogte	22 m

📍 HERNE (SINT-PIETERS-KAPELLE)

Bouwjaar	1962
Inhoud	500 m ³
Hoogte	27 m

📍 HOEGAARDEN (HAUTHEM)

Bouwjaar	1951
Inhoud	400 m ³
Hoogte	10 m

Machtigingsbesluit voor het bouwen van de watertoren Gemeente Hoegaarden

📍 HOEILAART

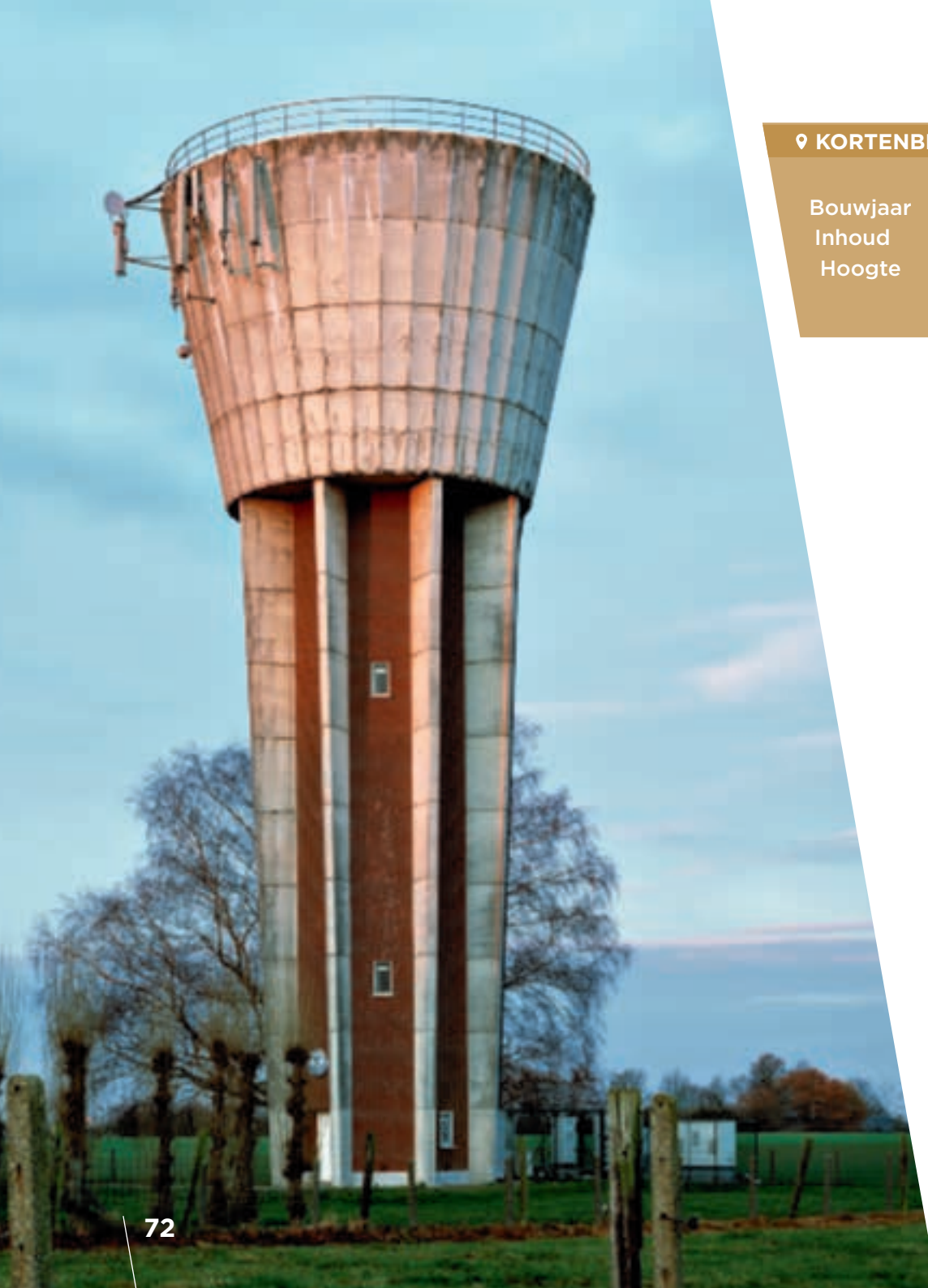
Bouwjaar	1930
Inhoud	350 m ³
Hoogte	28 m

Tot eind 2013 stond de gemeente nog zelf in voor de watervoorziening in Hoeilaart. Vanaf 1 januari 2014 werd deze dienstverlening overgenomen door De Watergroep. De watertoren werd in 2013 grondig gerenoveerd.

📍 KORTENAKEN (RANSBERG)

Bouwjaar	1963
Inhoud	258 m ³
Hoogte	20 m

📍 KORTENBERG (EVERBERG)

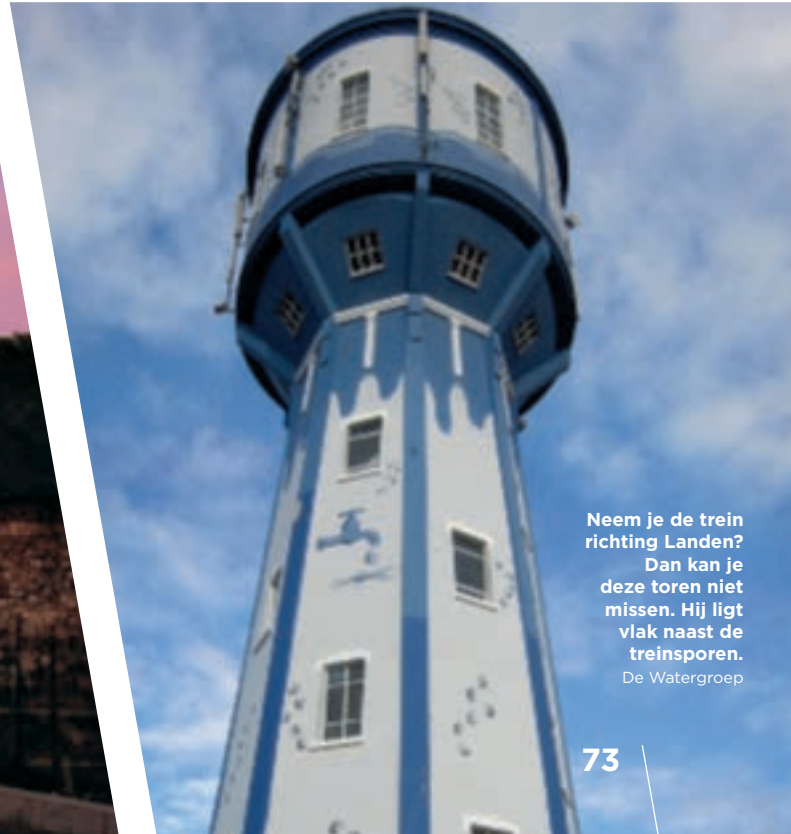
Bouwjaar 1973
Inhoud 400 m³
Hoogte 28 m

📍 LANDEN

Bouwjaar 1937
Inhoud 213 m³
Hoogte 41 m

Deze watertoren dateert van voor de Tweede Wereldoorlog en heeft deze oorlog goed doorstaan. Desondanks raakte hij een half jaar voor de bevrijding, op 28 augustus 1944, beschadigd bij een bombardement. Pas in 1946 werden de herstellingswerken uitgevoerd. De laatste renovatie vond plaats in 1955, waarbij de watertoren ook beschilderd werd. Hierdoor kreeg de watertoren een kunstig uitzicht. (Het Nieuwsblad, 26-02-2014)

Neem je de trein richting Landen? Dan kan je deze toren niet missen. Hij ligt vlak naast de treinsporen. De Watergroep

📍 LEUVEN (HAASRODE)

Bouwjaar 1977
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 40 m

Poster van de campagne “Verspil geen water” uit 1969 naar aanleiding van regelmatige watertekorten. Het gemeentebestuur wou ook een betere waterbedeling in Lubbeek. Ze vroegen aan de overheid een subsidiëring voor een watertoren, maar kregen geen gehoor. Daarom vroeg de gemeente aan haar inwoners om een petitie te ondertekenen. (Gemeentearchief Lubbeek)

📍 LUBBEEK

Bouwjaar	1980
Inhoud	1.250 m ³
Hoogte	13 m

📍 LUBBEEK (LINDEN)

Bouwjaar 1971
Inhoud 400 m³
Hoogte 28 m

📍 MERCHTEM (BRUSSEGEM)

Bouwjaar 1971
Inhoud 300 m³
Hoogte 15 m

De watertoren in Brussegem werd vernieuwd in 2010.

📍 OPWIJK (DROESHOUT)

Bouwjaar 1955
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 19 m

De Watergroep

Het logo van de toenmalige NMDW (Nationale Maatschappij der Waterleidingen), de voorloper van De Watergroep, kom je binnenin de watertoren overal tegen.

Judith De Kerpel

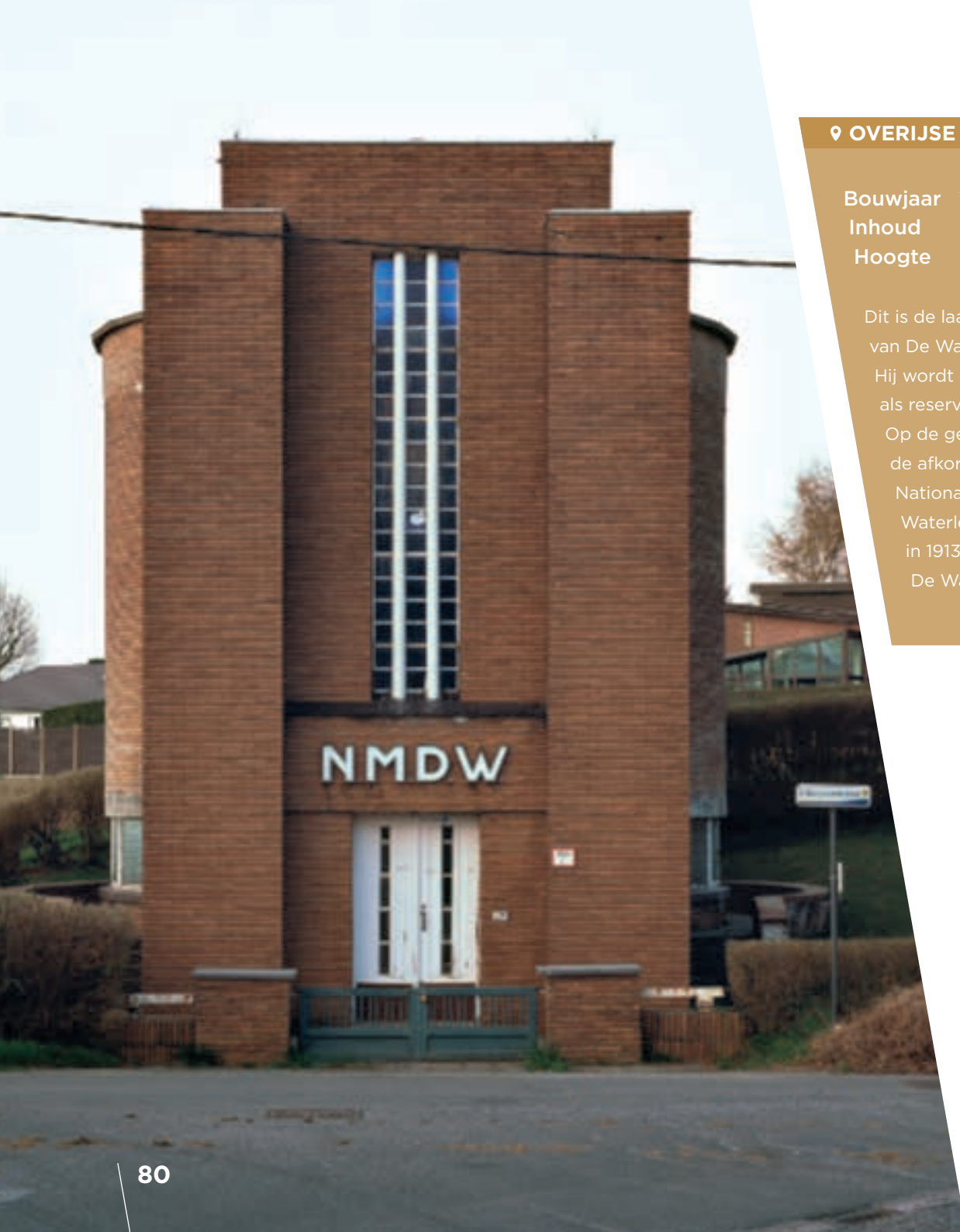

📍 OVERIJSE (JEZUS-EIK II)

Bouwjaar 1974

Inhoud 1.000 m³

Hoogte 25 m

📍 OVERIJSE (LOSSEG)

Bouwjaar 1938
Inhoud 150 m³
Hoogte 9 m

Dit is de laagste watertoren van De Watergroep. Hij wordt enkel nog gebruikt als reservoir. Op de gevel prijkt nog de afkorting van de Nationale Maatschappij der Waterleidingen, opgericht in 1913 en voorloper van De Watergroep.

📍 OVERIJSE (MALEIZEN II)

Bouwjaar	1983
Inhoud	1.000 m ³
Hoogte	27 m

📍 TIELT-WINGE (MEENSEL-KIEZEGEM)

Bouwjaar 2010
Inhoud 1.500 m³
Hoogte 30 m

De toren zelf is wit geschilderd. Het trappenhuis heeft een groene accentkleur, een verwijzing naar het Hageland en de fruitteelt.

Vroeger stond er op dezelfde plaats een oudere watertoren uit 1967. Deze werd afgebroken en vervangen. De twee torens stonden even naast elkaar.
De Watergroep

📍 TIENEN (VISSENAKEN)

Bouwjaar 2000
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 46 m

De watertoren van Tienen heeft twee waterkuipen, beide van 500 m³. De twee kuipen bevinden zich naast elkaar. Dit zorgt voor continuïteit van de watertoevoer tijdens onderhouds- of herstellingswerken.

De watertoren heeft **Corbusiaanse stijkenmerken**.

Hij is gebaseerd op het werk van de Zwitserse-Franse architect en stedenbouwkundige Le Corbusier.

Architect Ortwin Deroo werkte met een compositie van vlakken. Het belangrijkste verschil met alle andere watertorens in Vlaanderen is de asymmetrie. Het minimale uiterlijk van de watertoren oogt opvallend in het Vlaamse landschap.

Deze moderne watertoren werd niet ver van de oude watertoren uit 1955 gebouwd. Deze was erg verouderd en het herstellen ervan kostte te veel. Hij had slechts een inhoud van 250 m³.

Vlaanderen vanuit de Lucht

WIST JE DAT?

Fotograaf Frank De Luyck maakte een timelapse van deze watertoren. Dit is een filmtechniek waarbij foto's snel achter elkaar afgespeeld worden. Dit levert een versnelde film op. Je kan deze via YouTube bekijken: **'Timelapse Water Tower Tienen'** door 'Frank De Luyck Photography'.

📍 TERVUREN

Duisburg II

Bouwjaar 1979

Inhoud 1.000 m³

Hoogte 24 m

Duisburg I

Bouwjaar 1951

Inhoud 200 m³

Hoogte 25 m

De twee watertorens van Tervuren naast elkaar

📍 TREMELO (BAAL)

Bouwjaar 1968
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 12 m

📍 VILVOORDE (KONINGSLO)

Bouwjaar 1999
 Inhoud 1.200 m³
 Hoogte 49 m

Oude postkaart met de oude watertoren in Vilvoorde, 1 december 1901 - Stad Vilvoorde

Wijk Koningslo beschikt nu ook over voldoende waterdruk...

De afvoer van water uit de wijk Koningslo is nu voldoende verzekerd. Dit is het resultaat van de aanleg van een nieuwe waterleiding. De oude waterleiding was te klein en kon niet langer voldoen aan de behoeften van de wijk. De nieuwe waterleiding is nu in gebruik en zorgt voor een voldoende waterdruk in de wijk.

Inbouw van waterleiding in Koningslo. De nieuwe waterleiding is nu in gebruik en zorgt voor een voldoende waterdruk in de wijk.

Inhouding van de watertoren

Vilvoorde

De inhouding van de watertoren in Vilvoorde is nu voldoende verzekerd. Dit is het resultaat van de aanleg van een nieuwe waterleiding. De oude waterleiding was te klein en kon niet langer voldoen aan de behoeften van de wijk. De nieuwe waterleiding is nu in gebruik en zorgt voor een voldoende waterdruk in de wijk.

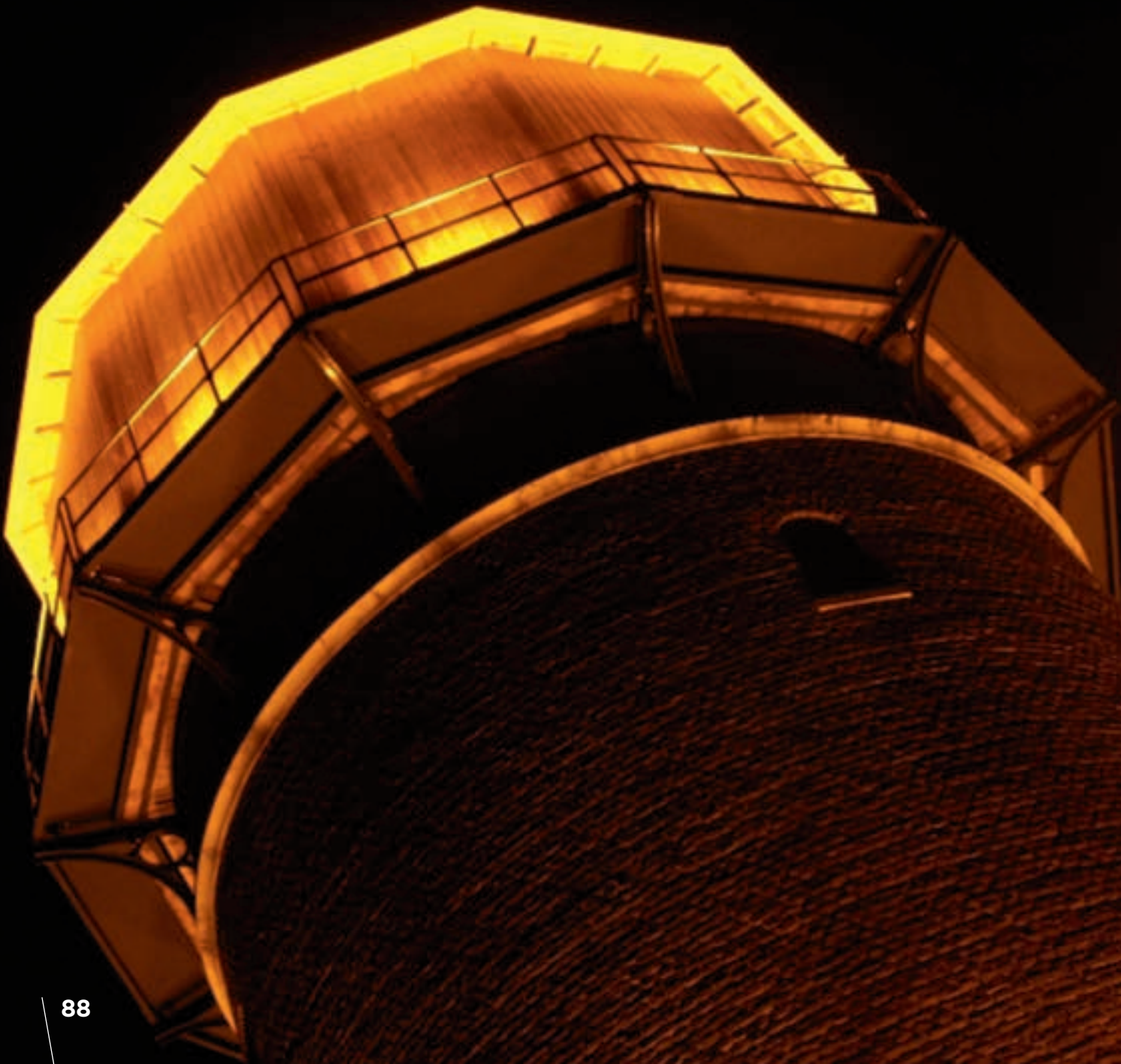
De inhouding van de watertoren in Vilvoorde is nu voldoende verzekerd. Dit is het resultaat van de aanleg van een nieuwe waterleiding.

Watertoren Koningslo officieel in gebruik

De watertoren Koningslo is nu officieel in gebruik. Dit is het resultaat van de aanleg van een nieuwe waterleiding. De oude waterleiding was te klein en kon niet langer voldoen aan de behoeften van de wijk. De nieuwe waterleiding is nu in gebruik en zorgt voor een voldoende waterdruk in de wijk.

De watertoren Koningslo is nu officieel in gebruik. Dit is het resultaat van de aanleg van een nieuwe waterleiding.

Limburg

📍 BERINGEN (BEVERLO)

Bouwjaar	1984
Inhoud	3.000 m ³
Hoogte	50 m

Deze watertoren heeft, samen met Nieuwkerken-Waas, de grootste capaciteit van alle watertorens van De Watergroep.

De toren is gebouwd in een **mijnverzakkingsgebied**. Om te voorkomen dat de toren met stabiliteitsproblemen te maken krijgt, werd deze gebouwd op een ronde volle plaat van 750 m³ beton. De plaat heeft een doorsnede van 22 meter en een dikte die varieert van 90 centimeter aan de rand tot 2,4 meter in het midden.

📍 BERINGEN (KOERSEL)

Bouwjaar 1964

Inhoud 800 m³

Hoogte 35 m

📍 BERINGEN (PAAL)

Bouwjaar 1988
Inhoud 1.500 m³
Hoogte 24 m

📍 BILZEN

Bouwjaar	1985
Inhoud	1.600 m ³
Hoogte	40 m

📍 BILZEN (ROSMEER)

Bouwjaar	1986
Inhoud	1.500 m ³
Hoogte	32 m

📍 BOCHOLT (KAULILLE)

Bouwjaar 1955
Inhoud 400 m³
Hoogte 31 m

WIST JE DAT?

Wist je dat in oude officiële documenten vaak sprake is van **'waterkastelen'** als het over watertorens gaat? Een misvatting die ontstond door de letterlijke vertaling van 'chateau d'eau' naar het Nederlands.

📍 BORGLOON

Bouwjaar	1954
Inhoud	500 m ³
Hoogte	12 m

📍 DIEPENBEEK

Bouwjaar 1977
Inhoud 1.500 m³
Hoogte 25 m

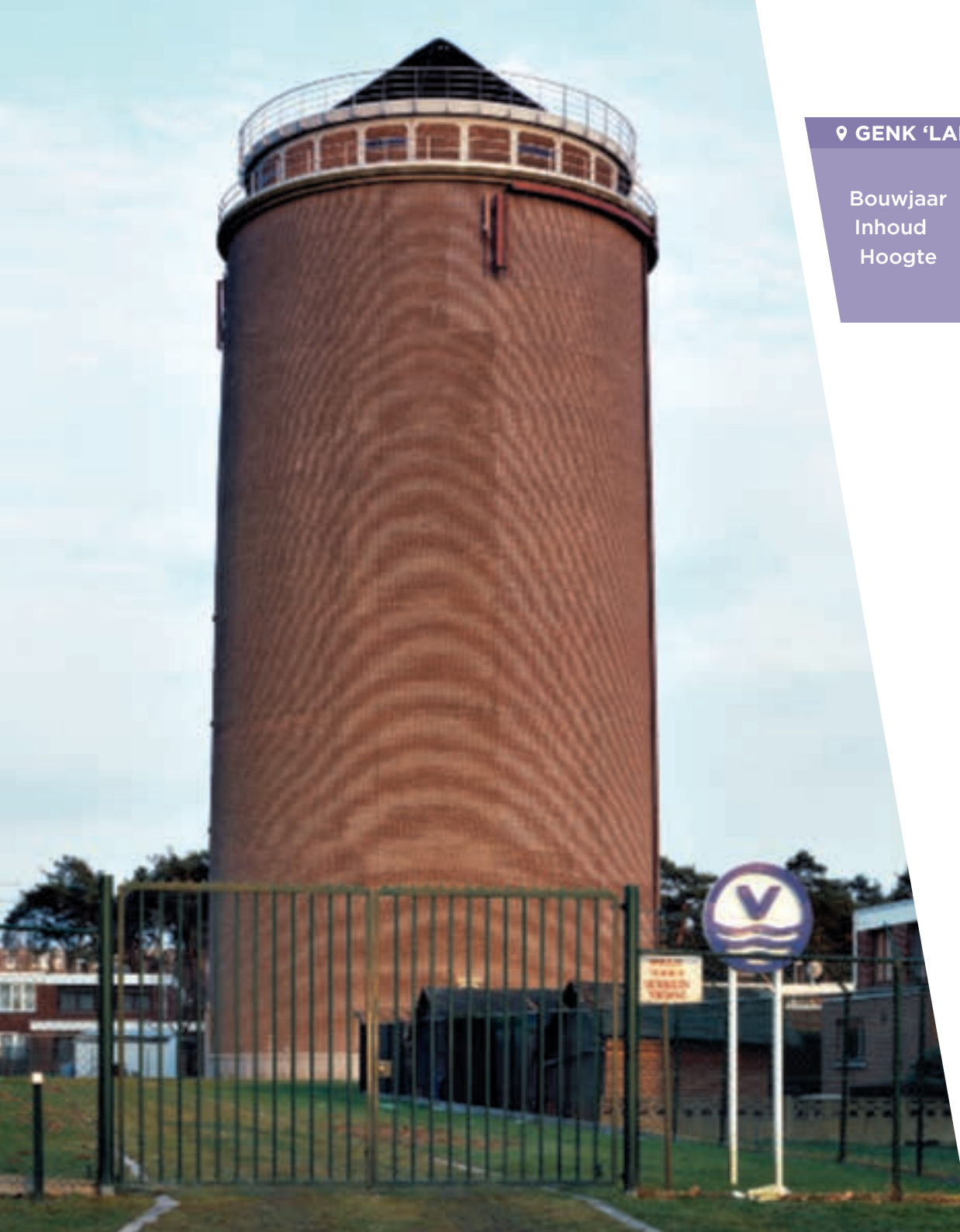
Na de renovatie in 1999 kreeg deze watertoren een ander kleurtje. Architect Ortwin Deroo haalde hiervoor zijn inspiratie uit de **Minoïsche tijden** (1.500 jaar voor Christus). Hij koos voor de kleuren waterblauw, karmijnrood, wit en donkergrijs. In 2016 volgen nieuwe schilderwerken.

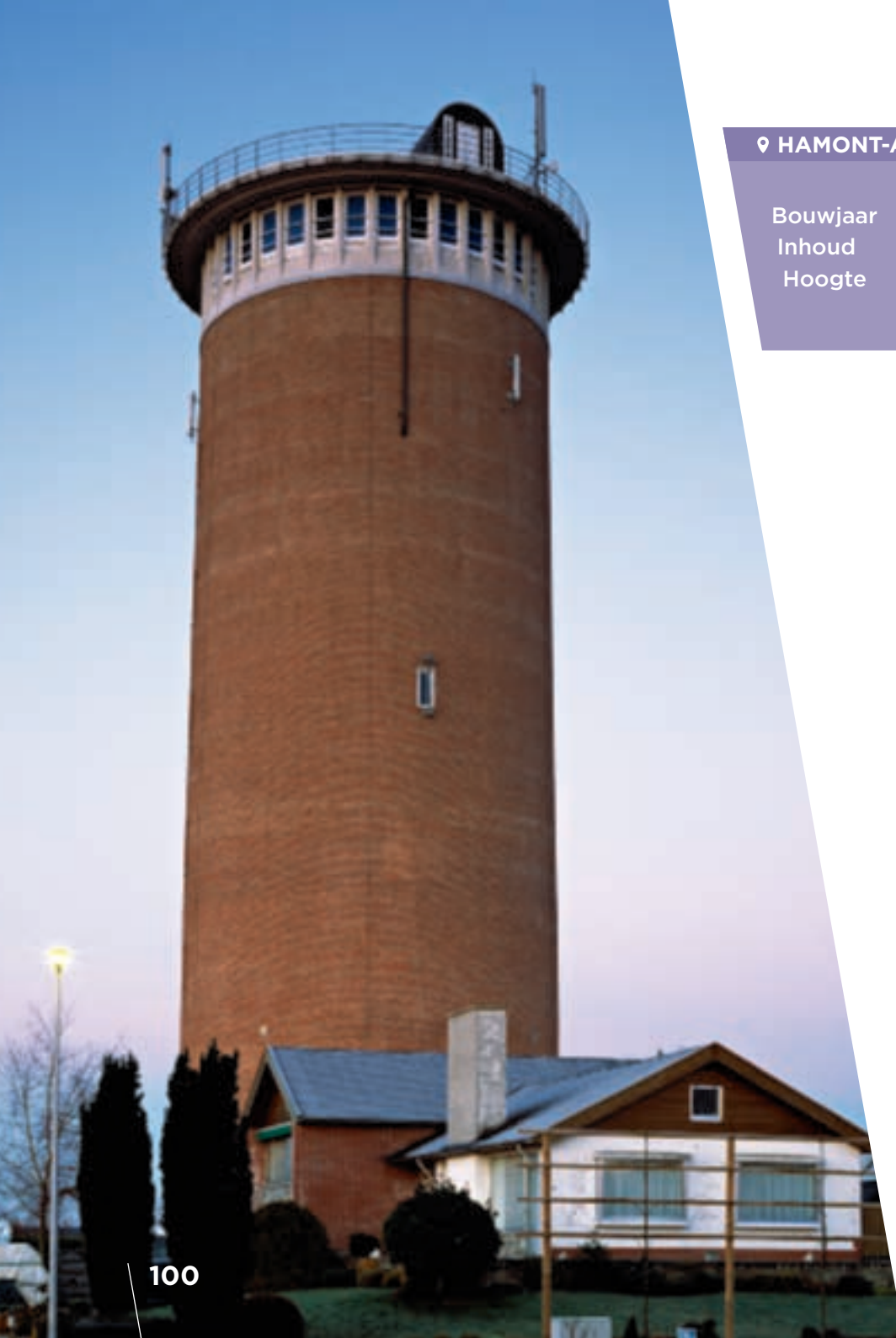
📍 GENK 'BRET'

Bouwjaar	1949
Inhoud	500 m ³
Hoogte	31 m

📍 GENK 'LANGERLO'

Bouwjaar	1962
Inhoud	1.500 m ³
Hoogte	32 m

📍 HAMONT-ACHEL (HAMONT)

Bouwjaar 1956
Inhoud 600 m³
Hoogte 43 m

📍 HASSELT | 'WILLEKENSMOLEN'

Bouwjaar 1911
Inhoud 200 m³
Hoogte 46 m

Na opknopwerken in 1992 werd de watertoren aansluitend ook beschilderd.

📍 HASSELT II

Bouwjaar 1920
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 20 m

Typisch voor de periode van de vroege betonbouw (1900-1920) is de zogenaamde **Hennebique-bouwwijze**. Dit is een bouwwijze die gewapend beton toepaste en betonnen kolommen, balken en vloerplaten tot één geheel van monoliet maakte. De verbindingen tussen de onderdelen werden uitgevoerd in rondijzers van gewapend beton. Deze beugels zijn bij de vroege constructie ook duidelijk uitwendig herkenbaar. In 1954 en 1977 werd de toren gerestaureerd en in 1991 beschilderd door de Maastrichtse kunstenaar Rob Lange. Dit paste in het kader van een **inter-Limburgse kunstuitwisseling** voor de herdenking van de **scheiding van de twee Limburgen**. Rob Lange beschilderde de toren met een weergave van bewegende ringen op water. Dit symboliseert zowel het water in de toren als de Maas, die de beide Limburgen scheidt en verbindt.

📍 HASSELT (KURINGEN)

Bouwjaar 1989

Inhoud 1.500 m³

Hoogte 34 m

📍 HEUSDEN-ZOLDER (HEUSDEN)

Bouwjaar 1949
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 34 m

De watertoren in Heusden heeft zowel een **binnen-** als een **buitenkuij**. Hierdoor bestaat er continuïteit in de watertoevoer tijdens onderhouds- of herstellingswerken. Het zijn concentrische cilinders: één binnenin en één langs de buitenkant. Dit zie je duidelijk op de horizontale doorsnede.

Archief De Watergroep

binnenkuij

buitenkuij

📍 HOESELT (WERM)

Bouwjaar 1972
Inhoud 500 m³
Hoogte 13 m

Vroeger lag deze watertoren op het grondgebied van Tongeren (Riksingen). Een stuk van het grondgebied van Tongeren ging naar Hoeselt. Vanaf dan hoorde de watertoren tot Werm, een deelgemeente van Hoeselt.

📍 HOUTHALEN-HELCHTEREN (HELCHTEREN)

Bouwjaar 1991
Inhoud 1.000 m³
Hoogte 33 m

📍 LOMMEL

Bouwjaar 1955
Inhoud 1.200 m³
Hoogte 38 m

WIST JE DAT?

Hoe ouder een watertoren, hoe groter de kans dat hij gemetseld is met bakstenen. Dit geldt ook voor de watertoren van Lommel. Materiaal was vroeger immers duurder dan werkuren. De betonnen draagconstructie van de watertoren werd daarom opgevuld met metselwerk. Toen de manuren duurder werden, schakelde men over op volledig betonnen constructies.

📍 MEEUWEN-GRUITRODE (MEEUWEN)

Bouwjaar	1970
Inhoud	1.000 m ³
Hoogte	50 m

Deze watertoren heeft een bolvormige kuip, een type dat populair werd in de jaren 70.

De watertoren wordt gerenoveerd in de periode 2016-2017.

📍 PEER

Bouwjaar	1985
Inhoud	2.000 m ³
Hoogte	51 m

Deze betonnen constructie is **typisch voor de jaren 80**.

Aan de buitenkant is gekarteld wit beton gebruikt om de architectuur van de paddenstoel te beklemtonen. De fundering, de waterkuip en het koepeldak zijn uitgevoerd in grijs beton.

📍 TESSENDERLO

Bouwjaar 1949
Inhoud 500 m³
Hoogte 21 m

📍 TONGEREN 'OVERHAEM'

Bouwjaar 1972

Inhoud 1.200 m³

Hoogte 34 m

📍 TONGEREN 'CASINO'

Bouwjaar 1903
Inhoud 200 m³
Hoogte 23 m

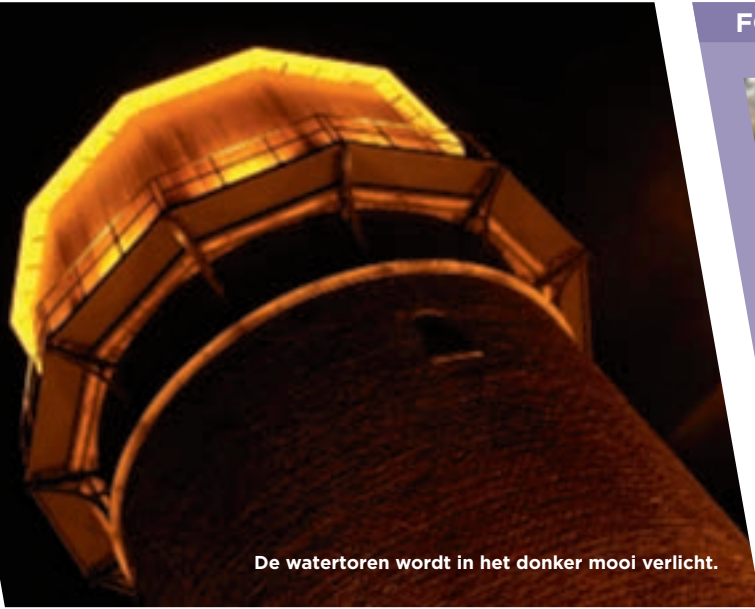

Klinknagel

De watertoren 'Casino' werd in 1903 gebouwd en is **een van de oudste** watertorens in Vlaanderen. De watertoren is uniek door de **twaalvhoekige vorm** van de houten kuipbedekking, de leien dakconstructie met verluchtungskoker en de ijzeren gaanderij. De waterkuip is gemaakt in stalen platen, die met **klinknagels** waterdicht aan elkaar gemaakt worden. Toen de toren gebouwd werd, kon men nog niet lassen en bestonden er nog geen bouten zoals we die nu kennen. In 2004 werd het monument gerestaureerd. De watertoren valt onder het culturele erfgoed van Vlaanderen. Daarom moesten opnieuw klinknagels gebruikt worden. Enkele vaklui uit Schotland kwamen hiervoor speciaal naar Vlaanderen.

Houten constructie binnenin - De Watergroep

De watertoren wordt in het donker mooi verlicht.

Afbreken van de oude kuip

Losmaken oude klinknagels

Aanbrengen nieuwe kuip

📍 ZUTENDAAL

Bouwjaar	1986
Inhoud	2.000 m ³
Hoogte	43 m

WATERTORENS UIT DIENST

Bocholt

Izegem

Lanaken, Veldwezelt

Overijse, Jezus-Eik I

Overijse, Maleizen I

Riemst, Heukelom

Wevelgem, Gullegem

INDEX: WATERTORENS VOLGENS TYPE

Zuilentype (kuip en voet hebben dezelfde diameter, gesloten voet)

Watertoren met onderscheid tussen kuip en voet (B1/A)

Genk 'Bret', bouwjaar 1949, inhoud 500 m ³ , hoogte 31 m, architect Th. Coveliers	98
Sint-Gillis-Waas, Meerdonk, bouwjaar 1954, inhoud 500 m ³ , hoogte 28 m, architect Th. Coveliers	52
Tessenderlo, bouwjaar 1949, inhoud 500 m ³ , hoogte 21 m, architect Th. Coveliers	110

Watertoren zonder onderscheid tussen kuip en voet (B1/B)

Assenede, bouwjaar 1965, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 49 m, architect F. De Visscher	38
Beringen, Koersel, bouwjaar 1964, inhoud 800 m ³ , hoogte 35 m, architect F. De Visscher	91
Bertem, Bertem-Bos, bouwjaar 1968, inhoud 700 m ³ , hoogte 31 m, architect A. Van Moer	63
Beveren, Beveren-Waas, bouwjaar 1960, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 41 m, architect onbekend	39
Bocholt, Kaulille, bouwjaar 1955, inhoud 400 m ³ , hoogte 31 m, architect Th. Coveliers	95
Borgloon, bouwjaar 1954, inhoud 500 m ³ , hoogte 12 m, architect Th. Coveliers	96
Bredene, bouwjaar 1957, inhoud 800 m ³ , hoogte 45 m, architect Th. Coveliers, renovatie door Francis Lambert	24
Denderleeuw, bouwjaar 1969, inhoud 700 m ³ , hoogte 24 m, architect A. Van Moer	40
Evergem, Sleidinge, bouwjaar 1965, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 48 m, architect V. Piwowarczyk	44
Genk 'Langerlo', bouwjaar 1962, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 32 m, architect F. De Visscher	99
Gooik, Oetingen, bouwjaar 1970, inhoud 150 m ³ , hoogte 32 m, architect A. Van Moer	66
Haaltert, Heldergem, bouwjaar 1973, inhoud 700 m ³ , hoogte 27 m, architect F. De Visscher	45
Hamont-Achel, Hamont, bouwjaar 1956, inhoud 600 m ³ , hoogte 43 m, architect onbekend, ingenieur A. Defrecheux	100
Herne, Sint-Pieters-Kapelle, bouwjaar 1962, inhoud 500 m ³ , hoogte 27 m, architect V. Piwowarczyk	68
Hoegaarden, Hauthem, bouwjaar 1951, inhoud 400 m ³ , hoogte 10 m, architect Th. Coverliers	69
Laarne, bouwjaar 1973, inhoud 800 m ³ , hoogte 35 m, architect A. Van Moer	48
Lommel, bouwjaar 1955, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 38 m, architect A. Van Moer	107
Maldegem, bouwjaar 1955, inhoud 800 m ³ , hoogte 22 m, architect Th. Coveliers	51
Merchtem, Brussegem, bouwjaar 1971, inhoud 300 m ³ , hoogte 15 m, architect A. Van Moer	77

Opwijk, Droeshout, bouwjaar 1955, inhoud 1.000 m ³ , hoogte, 19 m, architect Th. Coveliers	78
Overijse, Losweg, bouwjaar 1938, inhoud 150 m ³ , hoogte 9 m, architect onbekend	80
Stekene, bouwjaar 1969, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 49 m, architect A. Van Moer	56
Tielt, bouwjaar 1956, inhoud 600 m ³ , hoogte 36 m, architect onbekend, renovatie door Ortwin Deroo	33
Tervuren, Duisburg I, bouwjaar 1951, inhoud 200 m ³ , hoogte 25 m, architect Th. Coveliers	85
Tongeren 'Overhaem', bouwjaar 1972, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 34 m, architect A. Van Moer	111
Torhout, bouwjaar 1970, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 42 m, architect onbekend, hoofdingenieur J. Loor	34
Tremelo, Baal, bouwjaar 1968, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 12 m, architect onbekend	86
Wachtebeke, bouwjaar 1969, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 49 m, architect A. Van Moer	59
Zonnebeke, Passendale, bouwjaar 1968, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 32 m, architect A. Van Moer	35

Watertoren met conische zuilen (B1/C)

Eeklo II, bouwjaar 1993, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 39 m, architect Ortwin Deroo	43
Hooglede, bouwjaar 1992, inhoud 2.000 m ³ , hoogte 28 m, architect V. Piwowarczyk	25

Watertoren met lichte uitkraging kuip: kuip iets breder dan de voet, gesloten voet

Bekleding met bakstenen zonder zichtbare balkenstructuur, of met een verticaal accent op de torenzuil, door onechte nervaturen of contrasterende betonnen balken (C2)

Eeklo I, bouwjaar 1938, inhoud 600 m ³ , hoogte 37 m, architect onbekend, ingenieur M. Roels	41
Heusden-Zolder, Heusden, bouwjaar 1949, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 34 m, architect onbekend	104
Kuurne, bouwjaar 1954, inhoud 850 m ³ , hoogte 47 m, architect onbekend	28
Menen, bouwjaar 1949, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 47 m, architect G. Boghemans	29
Roeselare, bouwjaar 1949, inhoud 850 m ³ , hoogte 37 m, architect onbekend	32
Temse I, bouwjaar 1949, inhoud 500 m ³ , hoogte 36 m, architect Th. Coveliers	57

Kegelvormig dak op een gemetselde bekleding, kuip met platte bodem (C3)

Lokeren I, bouwjaar 1951, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 41 m, architect Th. Coveliers	49
Tienen, Vissenaken, bouwjaar 2000, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 46 m, architect Ortwin Deroo	84
Tongeren 'Casino', bouwjaar 1903, inhoud 200 m ³ , hoogte 23 m, architect Th. Coveliers	112

Paddenstoelenvorm (grote erkervormige kuip, kuip ruim breder van de voet, gesloten voet)

Betonnen Intze-kuip op een torenzuil in betonbalken met metselwerk vulling (of metalen uitvoering) met piramidale torenzuil (D1)

Hoeilaart, bouwjaar 1930, inhoud 350 m ³ , hoogte 28 m, architect Foucart, renovatie door Ortwin Deroo	70
Landen, bouwjaar 1937, inhoud 213 m ³ , hoogte 41 m, architect onbekend	73

Betonnen Intze-kuip bestaande uit een torenzuil in betonbalken met metselwerk vulling (of metalen uitvoering) met cilindrische voet (D2)

Kortrijk, bouwjaar 1935, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 25 m, architect onbekend, renovatie door Ortwin Deroo	26
Kortrijk, Bellegem, bouwjaar 1979, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 25 m, architect A. Van Moer, renovatie door Ortwin Deroo	27

Torenuil in metselwerk of in beton; cilindrische of prismatische kuip met platte bodem (D3/A)

Overijse, Maleizen II, bouwjaar 1983, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 27 m, architect A. Van Moer	81
Sint-Niklaas, Nieuwkerken-Waas, bouwjaar 1989, inhoud 3.000 m ³ , hoogte 57 m, architect V. Piwowarczyk	53
Vilvoorde, Koningslo, bouwjaar 1999, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 49 m, architect Ingenieurskantoor Van Himbeeck	87

Paddenstoeltype met sferische kuip (D3/B)

Bierbeek, bouwjaar 1969, inhoud 500 m ³ , hoogte 28 m, architect onbekend, renovatie door Ortwin Deroo	64
Meeuwen-Gruitrode, Meeuwen, bouwjaar 1970, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 50 m, architect A. Van Moer	108

Paddenstoeltype met kegelvormige kuip (D3/C)

Beringen, Beverlo, bouwjaar 1984, inhoud 3.000 m ³ , hoogte 50 m, architect V. Piwowarczyk	90
Beringen, Paal, bouwjaar 1988, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 24 m, architect V. Piwowarczyk	92
Bilzen, bouwjaar 1985, inhoud 1.600 m ³ , hoogte 40 m, architect V. Piwowarczyk	93
Bilzen, Rosmeer, bouwjaar 1986, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 32 m, architect V. Piwowarczyk	94
Halle, Hondzocht, bouwjaar 1984, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 22 m, architect A. Van Moer	67
Hasselt, Kuringen, bouwjaar 1989, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 34 m, ingenieur M. Polet	103
Herzele, Sint-Lievens-Esse, bouwjaar 1982, inhoud 800 m ³ , hoogte 42 m, architect A. Van Moer	46
Houthalen-Helchteren, Helchteren, bouwjaar 1991, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 33 m, architect onbekend	106
Lokeren II, bouwjaar 1986, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 35 m, architect V. Piwowarczyk	50
Lubbeek, bouwjaar 1980, inhoud 1.250 m ³ , hoogte 13 m, architect A. Van Moer	75

Oudenburg, Roksem, bouwjaar 1973, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 52 m, architect A. Van Moer, renovatie door Ortwin Deroo	30
Peer, bouwjaar 1985, inhoud 2.000 m ³ , hoogte 51 m, architect V. Piwowarczyk	109
Sint-Laureins, Sint-Jan-in-Eremo, bouwjaar 1985, inhoud 800 m ³ , hoogte 46 m, architect A. Van Moer	55
Sint-Niklaas, bouwjaar 1988, inhoud 2.500 m ³ , hoogte 43 m, ingenieur M. Polet	54
Zutendaal, bouwjaar 1986, inhoud 2.000 m ³ , hoogte 43 m, architect V. Piwowarczyk	114

Watertoren met kuip op open voet

Cilindrische of prismatische kuip op zuilen, met een centrale zijdelingse torenzuil (E1/A)

Hasselt I 'Willekensmolen', bouwjaar 1911, inhoud 200 m ³ , hoogte 46 m, architect onbekend	101
Hasselt II, bouwjaar 1920, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 20 m, architect onbekend	102
Kortenaken, Ransberg, bouwjaar 1963, inhoud 258 m ³ , hoogte 20 m, architect onbekend	71
Overijse, Jezus-Eik II, bouwjaar 1974, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 25 m, architect A. Van Moer	79
Tervuren, Duisburg II, bouwjaar 1979, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 24 m, architect A. Van Moer	85

Kegelvormige kuip op zuilen met een centrale of zijdelingse torenzuil (E1/B)

Diepenbeek, bouwjaar 1977, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 25 m, architect A. Van Moer, renovatie door Ortwin Deroo	97
Hoeselt, Werm, bouwjaar 1972, inhoud 500 m ³ , hoogte 13 m, architect A. Van Moer	105
Leuven, Haasrode, bouwjaar 1977, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 40 m, architect A. Van Moer	74
Poperinge, bouwjaar 1974, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 36 m, architect A. Van Moer	31
Temse II, bouwjaar 1980, inhoud 1.800 m ³ , hoogte 38 m, architect A. Van Moer	58

Excentrische watertoren met open voet, waarbij de trapschacht naast de kuip staat, sluit aan bij type E

Ardoorie, Koolskamp, bouwjaar 2002, inhoud 2.300 m ³ , hoogte 36 m, architect Ortwin Deroo	22
Tielt-Winge, Meensel-Kiezegem, bouwjaar 2010, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 30 m, architect Francis Lambert	82

Watertoren met steunberen

Erkervormige kuip is door zuilen ondersteund; cilindrische kuip (S1)

Genk 'Bret', bouwjaar 1949, inhoud 500 m³, hoogte 31 m, architect Th. Coveliers 98

Kegelvormige kuip op zuilen (S3)

Bekkevoort, bouwjaar 1982, inhoud 1.100 m³, hoogte 41 m, architect A. Van Moer 62

Kortenberg, Everberg, bouwjaar 1973, inhoud 400 m³, hoogte 28 m, architect A. Van Moer 72

Lubbeek, Linden, bouwjaar 1971, inhoud 400 m³, hoogte 28 m, architect A. Van Moer 76

INDEX: ALFABETISCH

A

Ardoorie, Koolskamp, bouwjaar 2002, inhoud 2.300 m ³ , hoogte 36 m, architect Ortwin Deroo	22
Assenede, bouwjaar 1965, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 49 m, architect F. De Visscher	38

B

Bekkevoort, bouwjaar 1982, inhoud 1.100 m ³ , hoogte 41 m, architect A. Van Moer	62
Beringen, Beverlo, bouwjaar 1984, inhoud 3.000 m ³ , hoogte 50 m, architect V. Piowarczyk	90
Beringen, Koersel, bouwjaar 1964, inhoud 800 m ³ , hoogte 35 m, architect F. De Visscher	91
Beringen, Paal, bouwjaar 1988, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 24 m, architect V. Piowarczyk	92
Bertem, Bertem-Bos, bouwjaar 1968, inhoud 700 m ³ , hoogte 31 m, architect A. Van Moer	63
Beveren, Beveren-Waas, bouwjaar 1960, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 41 m, architect onbekend	39
Bierbeek, bouwjaar 1969, inhoud 500 m ³ , hoogte 28 m, architect onbekend, renovatie door Ortwin Deroo	64
Bilzen, bouwjaar 1985, inhoud 1.600 m ³ , hoogte 40 m, architect V. Piowarczyk	93
Bilzen, Rosmeer, bouwjaar 1986, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 32 m, architect V. Piowarczyk	94
Bocholt, Kaulille, bouwjaar 1955, inhoud 400 m ³ , hoogte 31 m, architect Th. Coveliers	95
Borgloon, bouwjaar 1954, inhoud 500 m ³ , hoogte 12 m, architect Th. Coveliers	96
Bredene, bouwjaar 1957, inhoud 800 m ³ , hoogte 45 m, architect Th. Coveliers, renovatie door Francis Lambert	24

D

Denderleeuw, bouwjaar 1969, inhoud 700 m ³ , hoogte 24 m, architect A. Van Moer	40
Diepenbeek, bouwjaar 1977, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 25 m, architect A. Van Moer, renovatie door Ortwin Deroo	97

E

Eeklo I, bouwjaar 1938, inhoud 600 m ³ , hoogte 37 m, architect onbekend, ingenieur M. Roels	41
Eeklo II, bouwjaar 1993, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 39 m, architect Ortwin Deroo	43
Evergem, Sleidinge, bouwjaar 1965, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 48 m, architect V. Piwowarczyk	44

G

Genk 'Bret', bouwjaar 1949, inhoud 500 m ³ , hoogte 31 m, architect Th. Coveliers	98
Genk 'Langerlo', bouwjaar 1962, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 32 m, architect F. De Visscher	99
Gooik, Oetingen, bouwjaar 1970, inhoud 150 m ³ , hoogte 32 m, architect A. Van Moer	66

H

Haaltert, Heldergem, bouwjaar 1973, inhoud 700 m ³ , hoogte 27 m, architect F. De Visscher	45
Halle, Hondzocht, bouwjaar 1984, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 22 m, architect A. Van Moer	67
Hamont-Achel, Hamont, bouwjaar 1956, inhoud 600 m ³ , hoogte 43 m, architect onbekend, ingenieur A. Defrecheux	100
Hasselt, Kuringen, bouwjaar 1989, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 34 m, ingenieur M. Polet	103
Hasselt I 'Willekensmolen', bouwjaar 1911, inhoud 200 m ³ , hoogte 46 m, architect onbekend	101
Hasselt II, bouwjaar 1920, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 20 m, architect onbekend	102
Herne, Sint-Pieters-Kapelle, bouwjaar 1962, inhoud 500 m ³ , hoogte 27 m, architect V. Piwowarczyk	68
Herzele, Sint-Lievens-Esse, bouwjaar 1982, inhoud 800 m ³ , hoogte 42 m, architect A. Van Moer	46
Heusden-Zolder, Heusden, bouwjaar 1949, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 34 m, architect onbekend	104
Hoegaarden, Hauthem, bouwjaar 1951, inhoud 400 m ³ , hoogte 10 m, architect Th. Coverliers	69
Hoeilaart, bouwjaar 1930, inhoud 350 m ³ , hoogte 28 m, architect Foucart, renovatie door Ortwin Deroo	70
Hoeselt, Werm, bouwjaar 1972, inhoud 500 m ³ , hoogte 13 m, architect A. Van Moer	105
Hooglede, bouwjaar 1992, inhoud 2.000 m ³ , hoogte 28 m, architect V. Piwowarczyk	25
Houthalen-Helchteren, Helchteren, bouwjaar 1991, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 33 m, architect onbekend	106

K

Kortenaken, Ransberg, bouwjaar 1963, inhoud 258 m ³ , hoogte 20 m, architect onbekend	71
Kortenbergh, Everberg, bouwjaar 1973, inhoud 400 m ³ , hoogte 28 m, architect A. Van Moer	72
Kortrijk, bouwjaar 1935, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 25 m, architect onbekend, renovatie door Ortwin Deroo	26
Kortrijk, Belleghem, bouwjaar 1979, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 25 m, architect A. Van Moer, renovatie door Ortwin Deroo	27
Kuurne, bouwjaar 1954, inhoud 850 m ³ , hoogte 47 m, architect onbekend	28

L

Laarne, bouwjaar 1973, inhoud 800 m ³ , hoogte 35 m, architect A. Van Moer	48
Landen, bouwjaar 1937, inhoud 213 m ³ , hoogte 41 m, architect onbekend	73
Leuven, Haasrode, bouwjaar 1977, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 40 m, architect A. Van Moer	74
Lokeren I, bouwjaar 1951, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 41 m, architect Th. Coveliers	49
Lokeren II, bouwjaar 1986, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 35 m, architect V. Piwowarczyk	50
Lommel, bouwjaar 1955, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 38 m, architect A. Van Moer	107
Lubbeek, bouwjaar 1980, inhoud 1.250 m ³ , hoogte 13 m, architect A. Van Moer	75
Lubbeek, Linden, bouwjaar 1971, inhoud 400 m ³ , hoogte 28 m, architect A. Van Moer	76

M

Maldegem, bouwjaar 1955, inhoud 800 m ³ , hoogte 22 m, architect Th. Coveliers	51
Meeuwen-Gruitrode, Meeuwen, bouwjaar 1970, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 50 m, architect A. Van Moer	108
Menen, bouwjaar 1949, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 47 m, architect G. Boghemans	29
Merchtem, Brussegem, bouwjaar 1971, inhoud 300 m ³ , hoogte 15 m, architect A. Van Moer	77

O

Opwijk, Droeshout, bouwjaar 1955, inhoud 1.000 m ³ , hoogte, 19 m, architect Th. Coveliers	78
Oudenburg, Roksem, bouwjaar 1973, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 52 m, architect A. Van Moer, renovatie door Ortwin Deroo	30
Overijse, Jezus-Eik II, bouwjaar 1974, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 25 m, architect A. Van Moer	79
Overijse, Losweg, bouwjaar 1938, inhoud 150 m ³ , hoogte 9 m, architect onbekend	80
Overijse, Maleizen II, bouwjaar 1983, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 27 m, architect A. Van Moer	81

P

Peer, bouwjaar 1985, inhoud 2.000 m ³ , hoogte 51 m, architect V. Piwowarczyk	109
Poperinge, bouwjaar 1974, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 36 m, architect A. Van Moer	31

R

Roeselare, bouwjaar 1949, inhoud 850 m ³ , hoogte 37 m, architect onbekend	32
---	----

S

Sint-Gillis-Waas, Meerdonk, bouwjaar 1954, inhoud 500 m ³ , hoogte 28 m, architect Th. Coveliers	52
Sint-Laureins, Sint-Jan-in-Eremo, bouwjaar 1985, inhoud 800 m ³ , hoogte 46 m, architect A. Van Moer	55
Sint-Niklaas, bouwjaar 1988, inhoud 2.500 m ³ , hoogte 43 m, ingenieur M. Polet	54
Sint-Niklaas, Nieuwkerken-Waas, bouwjaar 1989, inhoud 3.000 m ³ , hoogte 57 m, architect V. Piwowarczyk	53
Stekene, bouwjaar 1969, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 49 m, architect A. Van Moer	56

T

Temse I, bouwjaar 1949, inhoud 500 m ³ , hoogte 36 m, architect Th. Coveliers	57
Temse II, bouwjaar 1980, inhoud 1.800 m ³ , hoogte 38 m, architect A. Van Moer	58
Tervuren Duisburg I, bouwjaar 1951, inhoud 200 m ³ , hoogte 25 m, architect Th. Coveliers	85
Tervuren Duisburg II, bouwjaar 1979, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 24 m, architect A. Van Moer	85
Tessenderlo, bouwjaar 1949, inhoud 500 m ³ , hoogte 21 m, architect Th. Coveliers	110
Tielt, bouwjaar 1956, inhoud 600 m ³ , hoogte 36 m, architect onbekend, renovatie door Ortwin Deroo	33
Tielt-Winge, Meensel-Kiezegem, bouwjaar 2010, inhoud 1.500 m ³ , hoogte 30 m, architect Francis Lambert	82
Tienen, Vissenaken, bouwjaar 2000, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 46 m, architect Ortwin Deroo	84
Tongeren 'Casino', bouwjaar 1903, inhoud 200 m ³ , hoogte 23 m, architect Th. Coveliers	112
Tongeren 'Overhaem', bouwjaar 1972, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 34 m, architect A. Van Moer	111
Torhout, bouwjaar 1970, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 42 m, architect onbekend, hoofdingenieur J. Loor	34
Tremelo, Baal, bouwjaar 1968, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 12 m, architect onbekend	86

V

Vilvoorde, bouwjaar 1999, inhoud 1.200 m ³ , hoogte 49 m, architect Ingenieurskantoor Van Himbeeck	87
---	----

W

Wachtebeke, bouwjaar 1969, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 49 m, architect A. Van Moer	59
---	----

Z

Zonnebeke, Passendale, bouwjaar 1968, inhoud 1.000 m ³ , hoogte 32 m, architect A. Van Moer	35
Zutendaal, bouwjaar 1986, inhoud 2.000 m ³ , hoogte 43 m, architect V. Piowarczyk	114

LITERATUURLIJST

Cassiman A., Universiteit Gent, academiejaar 2006 - 2007,
online: http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/289/919/RUG01-001289919_2010_0001_AC.pdf

Stabergh I., Bierbeek, 2009

Stabergh I., Watertoren Bekkevoort, 2014

Vancraenenbroeck W., Eenheid in verscheidenheid. Watertorens in België, Brussel, 1991

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever: Jan Hammenecker, Vooruitgangstraat 189, 1030 Brussel

Redactieraad: Kathleen De Schepper, Karlien Premereur, Judith De Kerpel

Realisatie, druk & afwerking (160249): www.lannooprint.be

Fotografie: Frank De Luyck, Judith De Kerpel, Greta Goethals, Michel Wiegandt, Archief De Watergroep, Archief Sint-Niklaas, Beverse Klok, Fotoarchief Stad Hasselt, Gemeente Ardoonie, Gemeente Bierbeek, Gemeente Hoegaarden, Gemeentearchief Lubbeek, Het Wekelijks Nieuws, MOOOX - Memento Photoprojex, Sleins Archief, Stad Vilvoorde, Stadsarchief Tielst, Vlaanderen vanuit de Lucht

Watertorens. Meer dan water. Watertorens doen dienst als opslagplaats voor water, ze zijn een buffer bij piekverbruik én ze zorgen voor voldoende druk op het net. Maar ze zijn meer dan dat. Gemeentes zijn trots op 'hun' watertoren. Ze hebben zowel een industrieel-archeologische als een culturele waarde. Het zijn stuk voor stuk kunstwerken met een geschiedenis.

Dit boek bundelt alle 82 actieve watertorens van De Watergroep, gefotografeerd door Frank De Luyck. Deze unieke fotoreeks is aangevuld met archiefbeelden en leuke weetjes rond de 'profane kerktorens'.

